

BANJALUČKE NOVINE

ORGAN SOCIJALISTIČKOG SAVEZA RADNOG NARODA - BANJALUKA

God I. Broj 17

Banja Luka, 22 decembra 1953

Primjerak din. 10

Dvanaestogodišnjica Jugoslavenske narodne armije

Prije dvanaest godina, na dan 22 decembra 1941 godine, formirana je — po odluci druga Tita — prva regularna jedinica Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije — Prva proleterska brigada. Ta prvoformirana regularna jedinica predstavljala je istovremeno i jezgro iz koga se u toku rata razvila moćna oružana snaga jugoslavenskih naroda, Jugoslavenska narodna armija. Zato narodi Jugoslavije taj dan i proslavljaju kao dan rođenja naše Armije. Međutim, pri proslavljanju toga dana ne treba izgubiti iz vida činjenicu, da su tom datumu prethodile mnoge važne mjere, pripreme i odluke koje je preduzimala i sprovodila Komunistička partija Jugoslavije pod rukovodstvom druga Tita, a između ostalih i sljedeće:

— još 1938 godine otpočela je da se izvodi predvojnička obuka naprednih studenata;

— napredne žene i djevojke po gradovima i selima posjećivale su kurseve za bolničarke;

— u Partiji su formirane narodne komisije za vojna pitanja još 1940 godine;

— vršeno je zauzimanje pozicija u bivšoj Jugoslavenskoj vojsci od strane Partije;

— 27 juna 1941 godine, po odluci CK KPJ formiran je Glavni štab Narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Jugoslavije, na čelu sa drugim Titom;

— 4 jula 1941 godine, CK KPJ donio je odluku za pokretanje oružanog ustanka protiv okupatora na čitavoj teritoriji Jugoslavije. Tako su ove i još mnoge druge mjere, koje je KPJ sprovodila u život, utrlje put 22 decembru 1941 godine i njegovom istoriskom djelu i značaju.

Rađanje i stvaranje naše Armije jedinstveno je djelo u istoriji. Ona se rodila i razvila u okupiranoj zemlji kada je mrračni i zločinački naci-fašizam bio na vrhuncu svoje moći, kada su sva Evropa i dio Afrike bili pod neprijateljskom vlašću i predstavljali za njega ogroman ratni arsenal i izvor sredstava za rat. Saveznički frontovi bili su vrlo daleko. Pomoći nije bilo nigdje, bez fabrika i oružja, bez ratne opreme i rezerve u hrani. Pa ipak, ni tako izvanredno teške prilike nijesu mogle osujetiti stvaranje

i pobjedonosni razvoj oružanih snaga naroda Jugoslavije, i to jedino blagodarci KPJ na čelu sa drugim Titom, koja je na vrijeme uočavala sve djelujuće činioce, kako one unutar zemlje tako i one van nje. KPJ je pravilno ocjenjivala njihovu važnost i snagu i na osnovu toga preduzimala odgovarajuće mjere, rukovodeći se pri tom opštim načelima borbe protiv imperijalizma i ne ukalupljavajući se ni u kakve dogme i recepte. U toku rata naša Armija se bujno razvijala i rasla, tako da je od prvih partizanskih grupa i odreda nastalih na početku ustanka, narasla do kraja rata na 800 hiljada ljudi.

U dugom i strahovito krvavom ratu, naša Armija nanijela je neprijatelju izvanredno teške gubitke i izbacila mu iz stroja oko jedan milion vojnika, u mrtvim i ranjenim, a od tog broja neprijatelj je samo u poginulim imao gubitke oko 450.000.

Od početka narodnog ustanka pa do kraja rata, naša Armija otela je od neprijatelja ogromne količine oružja i raznog ratnog materijala, a između ostalog, više od 20.000 motornih vozila, preko 900 tenkova, više od 300 aviona, 7.000 minobacača, preko 4000 topova, 600.000 pušaka, 31.000 puškomitraljeza, 13.000 mitraljeza, ogromne količine razne municije, mina, eksploziva i razne opreme.

Činjenica je da je naša Armija izrasla iz Narodne revolucije, da je rukovodena KPJ i drugim Titom, jasno ukazuje da je naša Armija bila i glavni nosilac te Revolucije, i to ne samo vojnički nego i politički, što joj daje karakter jedne prave narodne armije. Stoga ona i ne pretstavlja neku posebnu organizaciju, izdvojenu od narodnih masa, već naprotiv, ona sa narodima Jugoslavije čini jednu nedjeljivu i monolitnu cjelinu.

Činjenica je takođe, da su jedinice naše narodne Armije bile u ratu prvi pioniri i realizatori bratstva i jedinstva naroda Jugoslavije.

Poslije pobjedonosnog rata Jugoslavenska narodna armija postala je od prvih dana garancija slobode, nezavisnosti i izvjevanih tekovina naše zemlje i Narodne revolucije.

Armija je poslije rata odigrala i veoma važnu ulogu u obnovi i

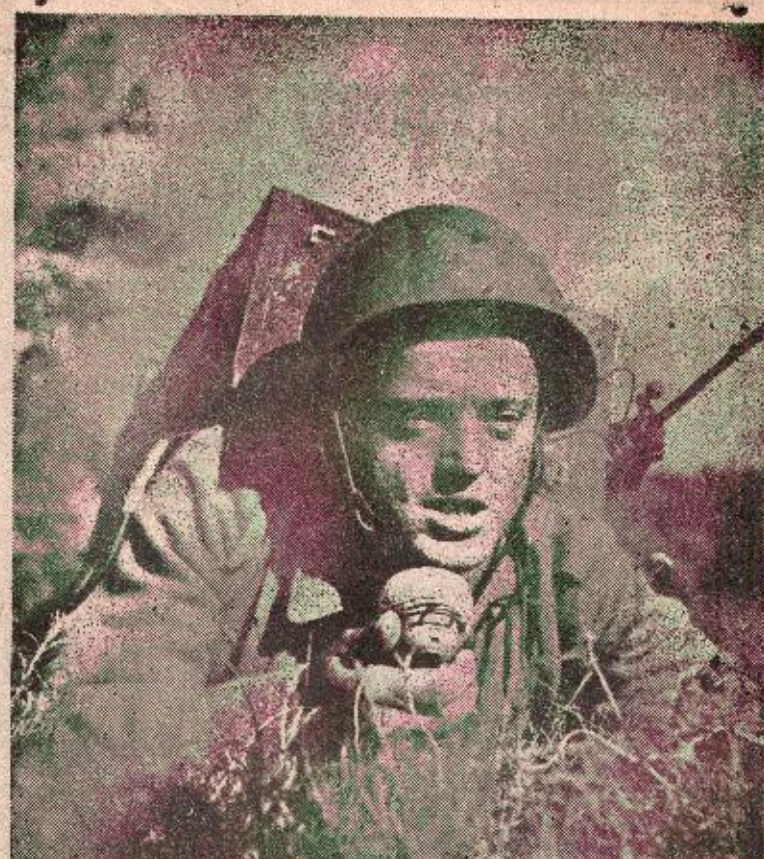
podizanju ratom opustošene zemlje i privrede. Ona je u zajedničkim naporima sa radnim masama, u znatnoj mjeri doprinijela obnovi zemlje, izvršenju Petogodišnjeg plana, povećanju naše odbranbene moći i izgradnji socijalizma. Blagodarci tim zajedničkim naporima, naš opšti privredni potencijal dostigao je danas veoma zavidan nivo, a naša ratna industrija uskoro će biti u mogućnosti da našu zemlju učini nezavisnom od inostanstva, po pitanju naoružanja naših odbranbenih snaga.

Taj porast i razvoj naših privrednih i obrambenih snaga, mnogima danas u svijetu nije po volji. Njima se to ne dopada. Zbog njihovih raznih sebičnih i imperijalističkih računa, oni bi nas mnogo radije vidjeli slabe, u svemu oskudne i zavisne od njih, tako da bi mogli da nam kroje kapu po njihovoj mjeri. Ali oni uviđaju da nas ničija takva želja ne samo ne privlači, nego nas naprotiv uči i inspiriše da radimo baš obratno, da budemo jaki, nezavisni i samostalni, da ravnopravno možemo da razgovaramo i saradujemo sa drugima na očuvanju mira i razvijanju slobode i ravnopravnosti među narodima.

Čitav svijet muče danas razni suprotni interesi, a to opet rađa u svijetu mnoge nesporazume, tenzije i opasnosti od rata. Stoga mi moramo biti budni i spremni da čuvamo kao i dosada našu nezavisnost od svih iznenađenja i opasnosti izvana, a te opasnosti nijesu ni male, ni bezazlene. To mi znamo. Zato je naša Armija tu da bdi nad mirnim i stvaralačkim radom naših radnih ljudi, nad izgradnjom i razvojem socijalizma. Sa takvim svojim zadacima Jugoslavenska narodna armija predstavlja danas ne samo čuvara naše nezavisnosti i slobode, već i značajan faktor mira u svijetu.

Pod rukovodstvom svoga Vrhovnog komandanta druga Tita, Jugoslavenska narodna armija nepokolebljivo i sigurno stoji na braniku tekovina naše Narodne revolucije, slobode i nezavisnosti naše socijalističke otadžbine.

pukovnik
Mašan Radović

Pozdrav herojskoj Narodnoj armiji - snazi i ponosu slobodnih jugoslavenskih naroda.

Ne smije slabiti politička aktivnost ostvarena u toku predizborne kampanje

ISKUSTVA IZ GRADIŠKOG SREZA

Više od dva mjeseca u srezu Bosanska Gradiška vršene su obimne pripreme za izbore. Za ove datume izbora vezano je održavanje niza skupova Socijalističkog saveza, zborova birača, političkih zborova opštinskih i jedan veliki sreski zbor. Samo na zborovima birača učestvovalo je preko 10.000 građana, a na opštinskim i sreskom zboru preko 15.000 građana. Svugdje se govorilo o izborima i pitanjima koja su privlačila pažnju birača. Posebno je u to vrijeme u odnosu na one druge dominiralo pitanje Trsta i zone A. Na tom pitanju ni najzagriženiji neprijatelji nisu smjeli da stvaraju sumnju u narodu. Ali najbitnije je što su organizacije Socijalističkog saveza ozbiljno se prihvatile političkog rada — objašnjavajući pojedina pitanja. Može se slobodno reći da je to bio period u kome su sve organizacije u odnosu na svoj prošli rad najintenzivnije politički živle. Izlazak na glasanje jasno i ne dvosmisleno govori da su birači, polazeći od toga što su izbori značili novu pobjedu u socijalističkom razvitku, u jačanju naše nezavisnosti, kazali svoju riječ, izlazeći 90% — Gradiški srez je poljoprivredni — u jeku je sprovedenja zakona o zemljišnom fondu. Na selu ima kapitalističkih ostataka i bila bi iluzija za političko rukovodstvo kada bi polazilo sa stanovišta da se sve slaže sa našom politikom. Mi smo zadovoljni sa razvitkom, jer on jasno pokazuje kakav je omjer i odnos socijalističkih snaga s jedne strane i odnos onog nazadnog i neprijateljskog s druge strane. Ali se mora poći kod ocjene ove političke aktivnosti od činjenice da sve ovo nije razvitak političke aktivnosti Socijalističkog saveza i da su na to utjecali još neki momenti.

Neprijatelji su računali da će pitanje Trsta zaplašiti naše ljude, pocjepati ih a da će time umanjiti značaj izbora. Desilo se obratno. To je lekcija koju naši narodi u svojoj novijoj istoriji daju svim agresorima i neprijateljima našeg slobodnog razvitka. Borba za naša prava, za očuvanje našeg jedinstva, naše nezavisnosti pokazala se na izborima. Bilo je i onih koji su apstinirali i nisu učestvovali. Evo nekoliko karakterističnih primjera: Vidu Mandić iz Mrčevaca — koja ima preko 250 dunuma kvalitetne zemlje — potresao je zakon o zemljišnom fondu. Stojan Matić — Baja stolar iz Bosanske gradiške — na izbore ne izlazi jer mu je porez, kako kaže odviše velik. Bio je isto tako poneki slučaj da neki takav dođe

na biralište i onda daje primjedbe na privrednu ili ovu ili onu politiku.

Pored uspjeha u političkoj aktivnosti bilo je ozbiljnih slabosti i propusta i zadovoljiti se činjenicama da je 90% birača izašlo na izbore, a ne viditi slabosti značilo bi političko sljepilo.

Neposredno po održavanju izbora sekretarijat SO SSRNJ se sastao i raspravljao o izborima i došao do zaključka da je nužno održati sjednicu Sreskog odbora gdje bi se analizirala politička aktivnost na srezu, razumljivo sa osvrtom na izbore.

Koje su osnovne slabosti? Prije svega, u izbornoj aktivnosti jedan broj osnovnih organizacija nije uspio da se više osamostali. Tome je doprinijeo i metod stalnog pružanja pomoći od strane Sreskog odbora. Na skupove osnovnih organizacija i zborove birača Sreski odbor je slao svoj aktiviste. Zatim, izborna aktivnost nije se koristila ujedno za sredenje organizacije (podjela novih knjižica, evidencija članstva, popune odbora osnovnih organizacija). Organizacije koja su ovo činile koristile su političku aktivnost da se organizaciono učvrste (to su organizacije u Topoli, Jurkovicima, Gradiškoj i Laminačkoj opštini). Osim toga još se uvijek malo raspravljalo o lokalnim pitanjima škola, ženskih zdravstvenih tečajeva, privrede itd.

Bilo je niz sela i organizacija gdje se raspravljalo i o ovim pitanjima — Dragelji, Mrčevci, Vrbaška, Trebovljani, Seferovci i još neka.

Ali u selima u kojim još uvijek organizacija SSRNJ nema svoje jasne i određene fizionomije, kao što je slučaj u Seferovicima, takvo raspravljanje nije imalo nekih rezultata — stvari su ostale neizmjenjene.

Interes koji je kod ljudi razvijen za upoznavanje sa političkim zbivanjima nije dovoljno korišten za preduzimanje niza mjera u preplati na štampu, časopise i rješavanje drugih potreba za kulturnu aktivnost.

Nije se ostvarila politička budnost te su neki neprijatelji pokušali da pogrešno tumače stvari. A kao najveći propust bio je nedovoljno upoznavanje birača sa značajem izbora odbornika za Sresko vijeće proizvođača i uopšte sa značajem ovih institucija u daljem demokratskom razvitku. I to su koristili razni neprijatelji. Tako Jovan Stipanović iz Bereka na biralištu govori kako neće glasati niti treba da glasa jer je »to za ekonomiju«. Bilo je priča kako je pojeftinjenje tekstila priprema izbora i da će doći do ponovnih promjena cijena.

(Nastavak na 2 strani)

Najvažniji zadaci Saveza boraca

Urediti grobove palih boraca i posvetiti više brige djeci pod starateljstvom

Veliki broj grobova palih boraca i žrtava fašističkog terora razasut je po čitavoj Bosanskoj Krajini. Od završetka rata proteklo je dosta vremena, a mnogi grobovi ostali su do danas netaknuti. Šta više, oni su skoro zaboravljeni, umjesto da služe našim i budućim pokoljenjima kao živi svjedoci istorije. Prema podacima Saveza boraca u Mrkonjć Gradu, na području ovog sreza postoji još uviček zapuštenih 88 grobova palih boraca. Slična je situacija i u Glamoču, Bosanskom Grahovu, Bosanskoj Krupi i u ostalim sre-

zovima bivše banjačučke oblasti. Postavlja se pitanje ko je kriv što je na ovaj način zanemareno oduvanje počasti palim borcima? Razumljivo je da su sreski odbori Saveza bili najpozvaniji pa čak i moralno obavezni da saberu i uredi grobove. Dok se, s jedne strane išlo u krajnost podižući niz spomen-ploča i spomenika često sumnjive umjetničke vrijednosti, s druge strane zapostavljalo se uredjenje grobova.

Mnogobrojno članstvo Saveza boraca rado će stupiti u akciju uredjivanja partizanskih grobova. O

tome nema sumnje. Imajući u vidu ove elemente, predsjednici sreskih odbora Saveza boraca odlučili su da još ove zime izvrše pripreme za prenosu kostiju u zajedničke grobnice i da se iduće i narednih godina one uredi u vidu parkova sa alejama i cvijećem.

Ako se u cjelini sagleda rad savjetovanja predsjednika sreskih odbora Saveza boraca bivše banjačučke oblasti, može se konstatovati da su dobro uočeni problemi koji zahtiru u život organizacije. Jedino preostaje da se zaključci sprovedu u djelo.

Pojačana aktivnost osnovnih organizacija SSRN

u Ivanjskoj

Unazad mjesec dana u svim osnovnim organizacijama SSRN i nakon održanih izbora nastavljeno je sa živom političkom i drugom aktivnošću. Osnovne organizacije nakon izvršenih analiza predizbornih rezultata, prišle su rješavanju svojih problema. Kao najvažniji problem postavljeno je pitanje rada omladinske organizacije, a posebno va- spitanja omladine, za koji se smatra da je veliki problem i za SSRN. Mnoge negativne pojave, koje se susreću kod pojedinih omladinaca, predmet su živih diskusija na sastancima SSRN: alkoholizam, nepristojno ponašanje i vladanje, te odnos roditelja i članova SSRN prema tim pojavama, itd.

Poseban problem predstavlja vladanje i ponašanje izvjesnog broja omladinaca zaposlenih u pojedinim preduzećima u Banjoj Luci. Ti omladinci, pored toga što su vrlo lako poprimali razne malograđanske navike, skloni su u svojim postupcima da narušavaju najosnovniji red. Tako na primjer, u radničkom vozu pojedinci idu tako daleko da svojim riječima i izrazima onemogućavaju zajedničku vožnju sa ostalim putnicima, a naročito sa omladincima, koje su prisiljene da napuštaju kupeje u koje sjdnu ti mladići. Smatramo da bi ovdje trebalo da odigraju izvjesnu vaspitnu ulogu i utjecaj i pojedini radni kolektivi u kojima rade ovi omladinci, a u krajnjoj liniji postoje i određeni željeznički propisi koji garantuju svakom putniku nesmetanu vožnju. U tom pravcu željezničko osoblje i organi Savjeta za unutrašnje poslove trebali bi da spriječe ovakve izgrede pojedina- ca.

Ovogodišnja aktivnost u pogledu komunalne djelatnosti u Ivanjskoj užurbano se privodi kraju. Pored aktivnosti na opravci i održavanju puteva na terenu opštine izgrađene su do krova dvije narodne osnovne škole i to u Torlaku i Jospovcima. Obe škole građene su na dobrovoljnoj bazi, na osnovu priloga i doprinosa samih građana. Vrijednost izvršenih radova na obe škole prelazi pola miliona dinara. Pored ovog osnovna organizacija SSRN Donje Ivanjske postavila je i otvorila mjesni kulturno-prosvjetni dom, koristeći materijal po-

mnogo šira i raznovrsnija politička i kulturna djelatnost. Uz rješavanje navedenih političkih i komunalnih problema osnovne organizacije užurbano rade i na rješavanju pojedinih organizacionih problema. Prema obavesti koje su dale pojedine osnovne organizacije cjelokupna članarina za 1953 godinu biće likvidirana do 25 decembra ove godine. Kroz podjelu novih članskih knjižica i prikupljanje članarne biće rješena i sredena evidencija u pojedinim osnovnim organizacijama, koja je dosada bila u prilično nesređenom stanju.

BORO BJELKANOVIC

OMLADINSKO RUKOVODSTVO JE KRIVO ZA SLAB RAD SVOG AKTIVA U BUDŽAKU

Početkom ove godine jedna grupa omladinaca iz Budžaka obratila se Gradskom komitetu NO sa željom da im pomogne da se kod njih osnuje omladinski aktiv, pošto bi okupio omladinu koja nije uključena u rad po omladinskim organizacijama preduzeća ili škola.

Prvoj konferenciji prisustvovali su veliki broj omladinaca i omladinki, pa su izabrali svoj sekretarjat. U diskusiji omladine vidjelo se da omladina na ovom terenu ima uslova za politički, kul-

turni i sportski život. Prišlo se intenzivnom radu, a posebno na kulturnom i sportskom. Omladina je priredila nekoliko priredbi sa igrankom i aktivno učestvovala u sportskim takmičenjima. Za izgradnju spomenika na Šehitlucima javilo se oko petnaest omladinaca iako su poljoprivredni radovi bili u punom jeku.

Dobar rad omladinske organizacije u Budžaku trajao je sve dotle dok je omladinsko rukovodstvo bilo aktivno i odgovorno prema omladini i radu omladinskog

aktiva. Međutim, u zadnje vrijeme rad ovog omladinskog aktiva potpuno je prestao, a sekretarijat aktiva, koji je kriv za takvo stanje, uopšte ništa ne preduzima. Drugovi iz sekretarijata, izgleda, da čekaju da se ovaj aktiv rasformira, kao što je bio slučaj sa prvim omladinskim aktivom u Budžaku, pa da opet priđu formiranju novog.

Ne znam da li je aktiv diskutovao o slabom radu sekretarijata. Čak se dešava da neki članovi Narodne omladine stvaraju nered i ograničuju tuču na igranki u Velerinarskoj školi. O ovakvim slabostima kao i slabom radu sekretarijata, omladina bi trebala zauzeti određeniji stav i traži od rukovodstva da položi računa o svome radu.

Uvjeren sam da će omladina Budžaka u najskorije vrijeme riješiti uzroke sadašnjeg slabog rada i svrstati se u red boljih omladinskih aktiva u Banjoj Luci.

Vlado Zeba

U Tvornici obuču najbolji omladinci su predloženi za članstvo u SKJ

Zrela diskusija, koja se vodila na omladinskom sastanku, održanom neki dan u tvorničkoj sali, odraz je dobrog rada omladinske organizacije na ideološkom političkom polju. Glavne riječi diskusije bile su: »Ne zaboravimo da predlažemo najbolje među najboljima.« To je bio sastanak na kome je omladina predlagala svoje najbolje članstvo u SKJ.

Sastanak je otvorio predsjednik omladinske organizacije dug Karabegović Ibro i predložio dnevni red koji je glasio: Predlaganje najboljih omladinaca i omladinki osnovnoj organizaciji SKJ za članstvo. Kako su predlagani jedan po jedan omladinac i omladinka tako se i

diskusija razvijala. Od 11 predloženih omladinaca i omladinki 9 prijedloga je usvojeno dok su dva odbačena na opšti zahtjev omladine.

Ovi omladinci rade u raznim društvenim organizacijama, posjećuju predavanja radničkog univerziteta, jer žele da se uzdižu.

Z. M.

Nastojmo da Novu godinu naša djeca provedu što radosnije

U svim gradovima kao i u mnogim selima naše zemlje već duže vremena vrše se pripreme da i naša djeca radosno proslave Novu godinu. Društva »Prijatelji djece« našeg grada u zajednici sa školama staraju se da toga dana djeca vide i lijepih bajki, prigodnih priredaba i mnogo toga njima bliskog i dragog. Ove godine, mnogo više nego do sada, nastoji se da djete i u svojoj porodici osjeti Novu godinu kao svoj praznik, da se u čitavoj porodici mnogo snažnije osjeti praznična atmosfera. Nastoji se da taj praznik ne osjeća samo van kuće, a da ne bude obilježen samo kesicom bombona i nekom priredbom. Svojim stalnim radom i uticajem na roditelje, društva »Prijatelji djece« u Banjoj Luci su prilično uspjela u tom pogledu. Ove godine djeca našeg grada će mnogo više taj praznik osjetiti i u svojoj porodici.

Bilo je pojava kod nas, a i u drugim mjestima, da se toga dana nekako na dosta vidljiv način podvajaju djeca kojoj treba više dati i to posebno i izdvojeno sa isticanjem onog ko daje darove. Pa i sada se ponegdje osjeti takva tendencija. Kada se nešto uoči kao pogreška onda se već lako boriti za neno otklanjanje.

Jasno je da ima još djece kojoj

kao da za Novu Godinu nije dovoljna samo kesica bombona. Jasno je da je društvo spremilo i stara se da takvo djeci pruži i više, samo još uvijek neka društva »Prijatelji djece« nisu našla neku pogodniju formu, a ne onakvu kakva je odgovarala pojedinim društvima stare Jugoslavije. Dati poklon toj djeci preko roditelja, pripremiti ga, nabaviti ranije i predati roditeljima da oni obrađuju toga dana svoju djecu, svakako bi bila pogodnija forma nego što je često puta u praksi slučaj da aktivistkinja nekog društva »Prijatelji djece« prikupi tu djecu i povede u određene prostorije, gdje im se onda predaju pokloni.

Neka sva naša djeca prime poklon, neka to bude što se može od odjeće, obuće, igračaka i slatkiša, neka se i društva brinu kako pripremiti te poklone, ali naći pogodnu formu da ih djeca prime. Jedna od pogodnih formi je već naprijed navedena — preko porodice, a ne u sali, ne uz priredbu. Tako će se Nova godina jače osjetiti kao praznik u porodici. Postarali se za što raznovrsniji i zabavniji program toga dana, postarati se da svako djete posjeti koju od zabava namijenjenih njima i djeca bi, a ne samo odrasli, osjetila da je to i njihov praznik.

ni u toj akciji. Svi su se kvartovski odbori Saveza boraca angažovali da se na dostojan način oda pošta najsvjetnijim. Svrha ovih redaka nije u iznošenju uspjeha pojedinih kvartovskih odbora Saveza boraca. Ipak, htio bih da podvučem neke činjenice, koje su vrlo značajne, a koje nam se često puta izmaknu iz vida. Radi se o ženi-borcu učesniku Oslobođilačke borbe. Lik drugarice iz NOB-e na sadašnjim partizanskim večerima, čini mi se, da je najvjer- nije prikazao major drug Kogoj, koji je u Savezu boraca III kvarteta iznosio svoje uspomene iz minulog rata. Bio je komesar bataljona, koji je u oslobođilačkom naletu 1944 godine došao pod Knin. U sastavu njegovog bataljona bilo je i žena-boraca na raznim dužnostima. Neke sa puškom u ruci, druge su bile pozadinski aktivisti, čiji je rad i težji i opasniji, a treće su bile bolničarke. Tako je bilo i u borbama za Knin. Kada je vršen juriš na padinama utvrđenog grada, na brisanom prostoru, na cesti, bio je teško ranjen komandir čete. Bolničarka, videći ga ranjenog na cesti, koji je nemoćan i da se pokrene, ne osvrćući se na neprijateljske metke, pritrčala je k njemu, drugu, ranjenom komandiru. Htjela je da mu ukaže bolničarsku pomoć. Kuršumi su sipali oko nje, drugarica herojski vrši svoju dužnost. Ali, grupa boraca koji su je štitili s bolom u srcu primjetili su kako je naglo klonulo tijelo partizanske-bolničarke, ruka onesvještenog komandira ostala je u njenim rukama sa parčetom gaze i zavojem. Te ruke su nudile pomoć. Sa njenog čela curio je tanki mlaz krvi. Ne znamo joj ni ime. Neznani junak!

III drugi primjer. Na podnožju planine Promin kreću se borci i među njima i nekoliko drugarica. S puškom o ramenu idu vedro naprijed. Kuda? U pobjede, jer su i znale samo za taj način borbe. Štiteći svoje drugove koji su se prebacivali, jedna od njih, Janja, svojim šmajserom, nije dala neprijatelju ni da izviru iz zaklona. Svi su se sretno prebacili na sigurna mjesta. Ko li će njoj da obezbjedi prelaz kad bude kao posljednja nalijetala sama? Hrabro srce partizanke ne zna za takva pitanja. Janja se hitro prebacuje, ali upravo pri kraju neprijateljski rafal pokosio je po obijema nogama. Nekako je uspjela da se dokotrija do zaklona. Drugovi su je prihvatili i spasili, da nemoćna ne bi pala u ruke neprijatelja. Nije bilo svih medikamentata za ublaženje bolova pri operacijama, ali je Janja bez jauka podnijela i rez ljekarske pile: ostala je bez obje noge.

Neću da spominjam Mariju Burać, ne pišem zbog znanih, već zbog neznanih palih boraca-žena. Htio bih da se sačuvaju uspomene na bezimene Janje i hiljade sličnih. Hvala im!

Nikola Dabić

Ne smije slabiti politička aktivnost

(Nastavak sa 1 strane)

Na takve stvari organizacije Socijalističkog saveza nisu na vrijeme reagovale.

Često se misli da birački spiskovi, rad biračkih odbora nije stvar političkih organizacija. To mišljenje je dominiralo i u pripremama za ove izbore, bilo je teških propusta u biračkim spiskovima i kod izbora za Sresko vijeće proizvođača i poslanika. Evo nekoliko primjera: u Topoli na dva biračista uvedeni su istih dvadeset birača. U Vilusima dolazi žena od 50 godina da glasa. Nema je u biračkom spisku ali postoji jedna žena za koju niko ne zna. Na jednom biračlistu u Topoli u biračkom spisku nalazi se njih 40 koji su prije nekoliko godina radili u dobru a ima i takvih kojih se više niko ne sjeća. Činjenica da su neki u biračkom spisku a nisu tu, uticalo je na procenat, ali je daleko politički štetnije to što je oduzeto pravo nekim ljudima koji su ga imali. Ovim pitanjem naša organizacija mora se detaljno pozabaviti i sugerirati organima da se izvrši provjeravanje.

Kada se ovo ima u vidu onda se jasno mogu izvući zaključci.

Izborna aktivnost je pokazala da se radni ljudi žele u budućnosti još više založiti za ostvarenje programa socijalističke izgradnje. Dalje, da nikakvog mjesta nema kuknjavi ili oportunističkim stavovima nekih aktivista koji često govore kako se kod njih ne može ništa uraditi. Izbori su demantovali takve tvrdnje.

Propuste koje smo učinili na učvršćenju organizacije socijalističkog saveza nužno je odmah otklanjati, i u tome je značaj sastanka Sreskog odbora Socijalističkog Saveza. Završetak godine zahtjeva još veću političku aktivnost u sel-

ma, zadrugama i preduzećima i zato se ni jednoga časa ne smije dozvoliti jenjanje političke aktivnosti i praviti predaha. Trebaće više sistema i još više pripremanja i materijala i skupova o čemu i gdje bi se raspravljalo o raznim pitanjima iz našeg društvenog života. Mislim da je nužno da sve društvene organizacije poslije ovakvog intenzivnog političkog rada izvrše analize i osvrte na svoju aktivnost. Ti sastanci će biti od velike koristi, a nije potrebno da se njihovo održavanje odlaže jer »treba pripremiti referat« itd. Kroz diskusiju će doći najbolje do izražaja kako stvari stoje.

O svim ovim pitanjima raspravljalo se na sastanku Sreskog odbora SSRN u Bosanskoj Gradici. Brže reagovanje učinice da se ovaj period i aktivnost koriste za svestran političko-ideološki i prosvjetni rad Socijalističkog saveza radnog naroda.

Dule Vidović

Sa prošlogodišnje dječije proslave Nove godine u Domu JNA

U Stričićima je sve pripremljeno za otvorenje predelišta

U vezi zaključaka koji su donijeti na sastanku Saveza ženskih društava, već ovih dana izašla je prva grupa žena na teren. Smatrajući kao svoju prvu dužnost pružanje pomoći našim najzaostalijim krajevima, posjetile su u svojoj prvoj akciji selo Stričiće, obilazeći mnoge kuće pojedinačno, te u neposrednom dodiru sa ženama ulazile u sve njihove probleme, davale savjete i pomoć. Održan je i jedan skupni sastanak sa ženama ovoga sela, a naročito u vezi otvaranja nove porodilišne stanice, koja će u najskorije vrijeme biti osposobljena u Stričićima za rad. Svi pripremni radovi i na-

bavke već su izvršeni, osiguran je i stručni kadar, te se još samo vrše posljednji uredaji prostorija a kao vrlo važan postavlja se zadatak: uvjeriti žene našeg sela u preimućstva poroda pod stručnim nadzorom i potrebnim higijenskim uslovima, te osloboditi je predrasuda i suvjerja koji su uz ovakav događaj vezane.

Žene Stričića pratile su izlaganje drugarica iz Saveza ženskih društava sa interesom, i živo učestvovala u razgovoru, postavljajući pitanje tražeći tumačenja, kao i izlažući svoje objektivne i subjektivne poteškoće.

N. M.

Za unapređenje poljoprivrede u banjalučkom srežu

U Banjoj Luci održan je ovih dana dvanaesti plenum Sreskog zadružnog saveza kome je, pored predstavnika svih zadruga u srežu, prisustvovao i Dimitrije Bajalica, predsjednik Glavnog zadružnog saveza B i H. Učestvujući u diskusiji o nacrtu Uredbe o zemljoradničkim zadrugama, on je u više navrata iznio nekoliko korisnih prijedloga.

Može se sa sigurnošću reći, a što je karakteristično za rad ovog plenuma, da je većina učesnika dobro upoznata sa osnovnim odredbama Nacrta i promjenama koje se u njemu predviđaju. Značaj Nacrta Uredbe je u tome što će se njime pravno regulisati položaj zemljoradničkih zadruga i jasnije odrediti njihovo mjesto u našem privrednom sistemu. Predviđa se niz novina u našoj organizacionoj strukturi i poslovanju zadruga, što sve vodi najvažnijem zadatku — unapređenju poljoprivrede. Po Nacrtu nove Uredbe, zadruga bi bile privredne jedinice koje organizuju a samo iznimno neposredno vrše privrednu djelatnost. Dakle, zadruga je tretirana više kao društvena organizacija, a ne kao privredna.

U diskusiji po pojedinim problemima, učesnici plenuma su iznijeli nekoliko mišljenja i prijedloga. Moglo se zapaziti da se zadrugari u principu slažu sa osnovnim koncepcijama nacrta Uredbe o zemljoradničkim zadrugama. Međutim, većina ih ističe da je u sadašnjim uslovima, s obzirom na niz faktora, još nemoguće sprovesti to u djelo. Naročito će se teško osamostaliti one zadruga koje sada posluju sa izvjesnim gubitkom, pokrivajući ga iz fondova zadružne trgovine. Ima nekoliko slučajeva gdje su pojedine zadružne privredne grane, kao mlina ekonomija i slično još uvijek nerentabilne.

Dalje, čula su se i mišljenja da bi trebalo u nacrtu Uredbe izvijesne stavke precizirati, osobito one koje govore o poslovanju, odnosno one koje tretiraju gubitke i dobitke. Tako je istaknuto da eventualne gubitke u pojedinim zadružnim djelatnostima ne snosi samo zadružna zajednica, nego da je u tome pomogne sreski narodni odbor. Ovo tim više, jer je u nacrtu rečeno da sa dobili zadruga raspolazu sreski narodni odbor u saglasnosti sa dotičnom zadrugom.

Jedan od glavnih faktora kojim da će se pospješiti reorganizacija zemljoradničkih zadruga je racionalno korištenje zemljišnog fonda opštenarodne imovine. U našem srežu dobar dio ovog zemljišta biće podjeljen zemljoradničkim zadrugama. Zbog toga je potrebno da one na vrijeme izvrše pripreme za primanje zemljišta. Nažalost bar za sada ne može se reći da postoji veći interes za sprovođenje ovog zakona. Istina, neke se zadruga interesuju za zemljište i to uglavnom one koje imaju jake zadružne ekonomije. Međutim ima primjera samo formalnog podnošenja za dodjelu zemljišta bez ikakvog obrazloženja.

Na plenumu je bilo također govo-

ra o materijalnom i finansijskom stanju u zadrugama. I pored toga što su vođene opširne diskusije i donešeni zaključci na raznim konferencijama, skupovima, pa i dosadašnjim plenumima, dobar dio zadruga još nosi pečat poslovanja iz perioda administrativnog vođenja naše privrede. Još ima zemljoradničkih zadruga koje nisu naplatile manjkove, niti pokrile poslovne gubitke iz ranijih godina. Prelaz na slobodno djelovanje ekonomskih zakona dao je mogućnost da se ovo stanje donekle popravi. Tako na primjer zemljoradničke zadruga u Banjoj Luci, Dragočaju, Čelincu, Laktašima i Dobrnji skoro nemaju manjkove. U tom pogledu zadruga u Kobatovcima prednjači. I druge stare zadruga u Melini, Bočcu, Pavlovcu i još neke druge pokazuju primjer nesrednosti u finansijskom poslovanju, što, naravno, rezultira gubitke, manjkove pa čak i neke pojave malverzacija i slično.

Koliko štete nanosi dobrim djelom površnost u finansijskom poslovanju, pokazuje slijedeći primjer: do kraj 1952 godine u 21 zadrugu u banjalučkom srežu bilo je manjkova u iznosu od 6.097.000 dinara, od čega je ove godine naplaćeno svega 327.000 dinara.

Sreski zadružni savez nastojao je da se ubrza naplata manjkova. U tu svrhu uspostavljena je posebna evidencija. Ovu inicijativu prihva-

tila je zadruga u Trnu gdje je pokrenut postupak protiv četvorice zadrugara. I u zadrugi je u toku na plata manjkova. Tako je na primjer zadrugar Vehabović Mustafa na imenjkova uplatio ove godine 85.000 dinara. Ali nažalost, neke zadruga još nisu otpočele sa naplatom manjkova. Postavlja se pitanje koji je uzrok da većina zadruga nema sredeno finansijsko poslovanje zbog čega dolazi do priličnih gubitaka. U prvom redu, a to je i na plenumu istaknuto, glavni uzrok leži u nestručnosti osoblja, nedovoljnoj pomoći Sreskog zadružnog saveza kao i slaboj kontroli zadružnih rukovodilaca.

Razmijajući rad plenuma Sreskog zadružnog saveza u banjalučkom srežu može se reći da je na plenumu došlo do razmjene korisnih mišljenja, a ona će dobro poslužiti u pripremanju eventualne reorganizacije zemljoradničkih zadruga. Princip upravljanja preduzeća od strane radnih kolektiva, treba da se i u zemljoradničkim zadrugama takođe primjeni. To bi praktično značilo da čitav kolektiv vodi brigu o napretku svoje zadruga, a to bi omogućilo da one i postanu rentabilne. Jedino na taj način, i ako možda ne odmah, a ono bar postepeno doći će do sprovođenja Nacrta Uredbe o zemljoradničkim zadrugama na području našega sreza.

Ljubo Tadić

Geološka ispitivanja na području Motajice

Na posljednjim obroncima Motajice u blizini Bosanskog Kobaša, a na srežu Srbac, već više od pola godine ekipa Geološkog zavoda iz Sarajeva vrši geološka istraživanja radi ispitivanja kaolina. U toku je ispitivanje dubinskih naslaga sa dva okna, a ovih dana pristupiće se spajanju oba okna. Dosadašnje ispitivanje pokazala su dobre rezultate i sada se

radi da se detaljno ispitaju količine rude i njen kvalitet.

Poluindustrijske probe koje su vršene u fabrici elektroporcelana na Stupu kod Sarajeva pokazale su da motajički kaolin predstavlja visoko-kvalitetan materijal. Izradeni predmeti, naročito izolatori, pokazali su dobra kvaliteta svojstva koja dosada nisu dobijana ni sa jednom domaćom sirovinom.

Otkupljeno je oko 30.000 dunuma zemlje

Prije kratkog vremena na banjalučkom srežu završene su posljednje rasprave u sprovođenju Zakona o poljoprivrednom zemljišnom fondu.

Pod udar Zakona o zemljišnom fondu došlo je 690 domaćinstava, a za 380 domaćinstava obustavljen je postupak jer nisu postojali uslovi za izdvajanje zemljišta za poljoprivredni zemljišni fond.

Blizu 10.000 dunuma u opštini Dobrnja potpalo je zemljišnom fondu. Na ovom terenu uglavnom su livade unišle u zemljišni fond. Najmanja količina obradivog zemljišta otkupljena je na području opštine Zalužani (svega 472 dunuma), jer je svega 10 domaćinstava potpalo pod udar Zakona.

Na terenima opština Ivanjska, Kola, Bronzani Majdan, Krupa na Vrbasu i jedan dio opštine Slatina domaćinstvima je uglavnom ostavljeno kao maksimum 120 dunuma zemlje obzirom na brdovit teren, slab kvalitet i gdje se obrada vrši ekstenzivno. U selu Stričići opštine Dobrnja pojedinim domaćinstvima ostavljeno je kao maksimum i 150 dunuma zemlje obzirom da ovaj teren prelazi nadmorsku visinu 800 metara kako su to predviđili propisi Republike.

U pogledu samog sprovođenja Zakona nije bilo zastranjivanja ni na štetu pojedinih domaćinstava, niti na štetu opštenarodne imovine. Bilo je vrlo malo fiktivnih dioba kod pojedinih domaćinstava, koje komisija razumljivo nije uzela u obzir. Osim toga pojedini domaćini, a naročito ona gazdinstva koja su imala preko 150 dunuma obradive zemlje u većini slučajeva stajbali su zahtjeve da bude izdvojeno zemljište slabog kvaliteta u zemljišni fond, što komisija nije prihvatila. U tom pe-

gledu doći će do žalbi pojedinaca. Što se tiče visine naknade za izdvojeno zemljište u zemljišni fond tu je naročito vodila komisija računa da naknada bude pravična i prema klasi i bonitetu zemljišta.

Krupan zadatak sada stoji pred Narodnim odborom sreza u pogledu dodjeljivanja zemlje iz zemljišnog fonda postojećim zemljoradničkim zadrugama i seljačkim radnim zadrugama, gdje zato postoje uslovi. Što se tiče opštine Laktaši tu neće biti poteškoća, jer je zemlja dobrog kvaliteta i zadruga već sada pretenduju na ovo zemljište. Isto tako i za bivše mjesno područje Veliko Blaško, u opštini Slatinskoj neće biti nikakvih poteškoća, jer će zadruga moći primiti ovo zemljište.

Kako se vidi u Vrhovinama pod udar ovoga Zakona doći će najviše livada, o čemu sada treba povesti računa u pogledu dodjeljivanja zemljišta poljoprivrednim stocnim stanicama, ili farmama koje bi se osnovala u tu svrhu.

Slabost komisije u sprovođenju Zakona o zemljišnom fondu bila je, što u isto vrijeme nisu izdavana rješenja strankama obzirom na veliki broj domaćinstava i sprovođenja rasprava na licu mjesta.

Još jedan krupan zadatak stoji pred Narodnim odborom sreza, što je zemljište koje je dosada bilo opštenarodna imovina, a davano je na obradu zadrugama ili ostavljeno pojedinim privatnim licima ili bivšim vlasnicima.

Ova zemlja potječe iz osnova konfiskacije i zemlje koja se zatekla kao opštenarodna imovina. Ovakve zemlje biće oko 10.000 dunuma, ali ona još nije ušla u zemljišni fond obzirom da Komisija za evidenciju opštenarodne imovine nije još upotpunosti završila rad.

Komunalni problemi Banje Luke

STAMBENO PITANJE — VODOVOD

Pitanje izgradnje stanova pored niza ostalih aktualnih problema komunalnog značaja trenutno je jedno od najosjetljivijih i najvažnijih u Banjoj Luci. Kad se uzme u obzir nagli poslijeratni razvoj Banje Luke koji je pored ostalog uslovljen većim prilivom stanovništva i izmjenom njegove socijalne strukture, kao i znatan broj porušenih kuća za vrijeme rata, onda se jasno može vidjeti sa kakvim se teškoćama bore nadležni organi.

Da bi se nekoliko prikazala situacija sa stambenim fondom u gradu, kao i mjere koje će se nesumnjivo preduzimati kako u narednoj, tako i u slijedećim godinama u pravcu najefikasnijeg rješavanja tog pitanja, potrebno je na ovome mjestu osvrnuti se na razvoj stanovništva Banje Luke. Jer kod rješavanja perspektivnog razvoja jednog grada bitno je poznavanje strukture njegovog stanovništva, kako po broju stanovnika, tako i po njihovim zanimanjima, starosti i polu. Na osnovu tih podataka rješavaju se sa razni komunalni problemi kao što su stanovanje, snabdjevanje vodom, saobraćaj, zdravstvo, školstvo i dr. Jedna uporedna analiza u tom pogledu, iako zasnovana djelimično na nepotpunim podacima, najriječnije govori o složenosti tih pitanja koja nužno očekuju svoje rješavanje.

Tako je na primjer Banja Luka 1910 godine imala 14.800 stanovnika, 1931 godine 20.400, 1941 godine tj. do početka rata 28.654, a ove 1953 godine, ukupno 37.796 stanovnika. Ovo najbolje govori o tome da je izgradnja stanova išla neravnomojno i uglavnom se nije kretala proporcijalno sa porastom stanovništva koji je inače naročito uočljiv u godinama iza prvog i drugog svjetskog rata. Tako je prilikom prvog poslijeratnog popisa 1948 godine broj stanovnika u gradu iznosio 31.223 od čega 14.797 muških i 16.426 ženskih, a kod posljednjeg popisa, izvršenog krajem marta ove godine, broj stanovnika iznosio je ukupno 37.796 od čega 18.152 muških i 19.644 ženskih.

Iako o nekom većem prilivu stanovništva, kao što je to slučaj sa industrijski razvijenijim gradovima, ne može biti riječi, stambena situacija u gradu je prilično nezadovoljavajuća. Uzrok tome je što je Banja Luka kao i mnogi drugi naši veći gradovi u toku rata dosta stradala od bombardovanja, a sa druge strane treba imati u vidu da je ona neposredno iza rata kao administrativni centar Bosanske Krajine primila veći broj novih stanovnika koji su se uposlili u službi ustanova, zavoda i predu-

zeća, a posebno s obzirom na činjenicu da je ona postala školski centar većeg područja Republike i u njoj se nastanio veći broj đaka iz okolnih krajeva. Kao normalno postojeći stambeni fond nije u takvoj situaciji proporcijalno rastao sa prilivom novih stanovnika, te je nužno i izazvalo posljedice da je stambeni problem iz godine u godinu postajao sve teži. Ovo se može jasno vidjeti ako se uporedi odnos broja stanovnika prema ukupnom broju raspoloživih stanova u gradu. Dok je na primjer 1939 godine na jedan stan dolazilo 4,7 stanovnika, 1948 godine taj omjer kretao se 5,8, a već 1953 godine 5,95. Ovo pokazuje da u pogledu zadovoljenja stambenog prostora i pored intenzivnije stambene izgradnje, ne samo da nije dostignut predratni nivo, već se čak šta više, taj odnos pogoršao, uzimajući u obzir daljnji priliv stanovništva i njegov prirodni prirast. S druge strane, ako se uzme u obzir da ukupna stambena površina iznosi 321.000 m² u koju su uključene i sporedne prostorije, proizlazi da na jednog stanovnika otpada 8,45 m² površine stana. A to je svakako nedovoljno kad se ima u vidu da je jednom stanovniku potrebno 15 m² bruto površine stana. Dakle, ukazuje se deficit od 249.000 m² stambene površine koja nedostaje i kada bi se to nadoknadilo, stambeni problem bi se nekako skinuo sa dnevnog reda. A da bi se to sprovelo u djelo trebalo bi obezbijediti sredstva u sumi od 3.738.000.000 dinara, računajući da 1 m² izgrađene površine stoji 15 hiljada dinara. Osim toga 58% ukupne postojeće stambene površine zahtijeva razne opravke i adaptacije, što je takođe skopčano sa velikim izdacima. S obzirom na činjenicu da će za slijedeće tri godine prirast stanovništva prema proceni na osnovu dosadašnjeg porasta iznositi oko 4000 stanovnika, proizlazi da je potrebno izgraditi novih 60.000 m² stambene površine.

Drugi po redu komunalni problem, predstavlja i snabdjevanje Banje Luke sa vodom. Banja Luka se snabdijeva sa vodom putem gravitacionog vodovoda kapaciteta 15 litara u sekundi koji je sagrađen još 1908 godine i to sa izvornog područja Subotice, koja je udaljena 24 km od grada i drugim — crpnim vodovodom koji i gradjen u toku rata u Desnoj Novoselji sa dva crpna i jednim kontrolnim bunarom. Ovi bunari napajaju se uglavnom podzemnom vodom Vrbasa i daju 65 litara u sekundi. Međutim potreba grada prema sadašnjem broju stanovnika (računajući ovdje 200 litara na dan po stanovniku) iznose 88 litara u sekundi, a industriji i za pranje ulica 20 litara na sekundu odnosno ukupno 108 litara, u velikoj su nesrazmjeri sa današnjim kapacitetom naših vodovoda. Pored toga treba imati na umu da je postojeća vodovodna mreža, koja je građena prije 45 godine u toku rata prilično oštećena da na njoj postoje gubici za oko 25% vode. Ovo u svakom slučaju zahtijeva pored proširenja vodovodne mreže i njene temeljne opravke u skladu sa potrebama grada.

U ovom napisu su samo grubo nabačena dva komunalna problema od prioritarnog značaja za Banju Luku u sadašnjim uslovima i perspektivama njenog daljnjeg razvoja, pored niza ostalih koja čekaju svoje rješavanje. Stambeno pitanje, kao jedno od najaktuelnijih svakako dolazi u prvi red. Njegovo rješavanje ne zavisi samo od izgradnje novih stambenih površina koja inače, kako smo već ranije rekli, traži ogromna materijalna sredstva, već i od pravičnog odnosa u pogledu čuvanja i održavanja postojećeg stambenog fonda. A taj odnos je u mnogo slučajeva, bar tako pokazuje naša praksa, pogrešno shvaćen. Možda ne bi bilo loše kada bi se putem jedne društvene ankete u ovom listu povela diskusija o ovim i drugim komunalnim problemima i u kojoj bi učestvovao širi krug građana iznoseći svoje prijedloge i sugestije.

Proslavljen je Dan rudara u Banjoj Luci

Rudari rudnika uglja Banje Luke svečano su proslavili svoj dan, organizujući zabavu sa veselim programom koja je bila vrlo dobro posjećena. U čast toga dana odlikovani su i pohvaljeni najistaknutiji radnici, podjeljene diplome za kvalifikovane i nekvalifikovane radnike. Istoga dana izvršena je posjeta bolesnim rudarima i dodijeljena im je novčana pomoć.

Pošto je dan rudara i dan JNA slave u dva dana tom prilikom je i centar predvojničke obuke podjelio odlikovanja i pohvale najboljim omilancima.

B. Š.

Iz slavni dana Narodno oslobodilačkog rata

Napredovali smo nezadrživo

Poslije jakog koncentričnog napada na sektoru Ključ — Sanica, razbijajući jedno za drugim uporište neprijatelja, on se povlači u paničnom bještstvu.

Naši borci neodoljivo napreduju, jure za neprijateljem. Desetar Kosta izdvojio se naprijed ispred stroja, želeći da ga uhvati živa. Opšta panika i bještvo kod neprijatelja. Dok oni, koji su bliže nas neobazirivo bježe dalje, drugi koji su odmakli, pokušavaju da organizuju drugu borbenu liniju s namerom da zadrže naše napredovanje pred selom Pečina.

Tako poslije napornog marša i borbe čitavog dana, predveče smo stigli u selo. Selo je na brijegu nadvišavajuće, sa nekoliko kamenih zgrada i ograda, pa je položaj za odbranu odličan. Neprijatelj ga brani djelom snaga koje su nanovo stigle i snagama koje su se povukle.

Izveštaj stiže da je neprijatelj jak da su se u selu koncentrisale sve snage sa namerom da nas po svaku cijenu zadrže i zaustave naše napredovanje.

Borci prve čete su veseli i radosni. Svaki susret s neprijateljom za njih je svečanost. Nekom treba municija, drugom odjelo, trećem šator, ranac, cipele i drugo. Znamo da će taj neprijatelj za nekoliko časova pred našim naletima uzmaći, neke ćemo zarobiti, neki će pobjeći i neće ih biti. Zao nam je što je noć, nije vidno, ostaće koji neprijatelj neotkriven.

Uskoro stiže naredjenje iz štaba bataljona od druga Zorića. Komandir čete drug Marko Jokić saopštava: »Naša četa dobila je zadatak da napadne selo od rijeke Sane sa desne strane, da zauzme glavicu, prodire sa bočne strane u selo.«

Četa polazi. Komandir traži dobrovoljce za bombaše, ima nas dosta. Odvaja samo petoricu, ostale vraća. U koloni po jedan prebacujemo se prema neprijatelju. Održavamo vezu, mjescine nema. Veza se drži čvrsto, prenose se signali. Za koji čas bićemo pred neprijateljem.

Odjedanput, neprijatelj otvara vatru. Razvijamo se u strelice, uzimamo borbeni raspored, pažljivo osmatramo i privlačimo se.

Vatra sa glavice sve je jača. Brzom paljbom iz »šaraca«, neprijatelj nas dočekuje. Reklji bi nemoguće je doći do neprijatelja. Okretni i vješti, laganih opanaka, privlačimo se do pod glavicu. Vidimo plamen vatre iz mitraljeza, uočili smo ga, malo nam je lakše, znamo sa kog mjesta bije, lakše ćemo mu prići.

Posljedni trenutci napetosti su na pomolu. Najedanput, oštri zvi-

žduk pištaljke prolomi se kroz noć i poznati glas komandira Jokića: »Prva, juriš!« Taj glas svi smo čuli, te riječi smo očekivali. I kao odgovor vijernosti odjeknu gromoglasno: »Ura, naprijed Krajišnici, nagari, ne daj mu tamo!«

Kao nezadrživa bujica juriša Prva zajedno sa svojom komandom u streljačkom stroju. Otpoče krvava borba. Neprijatelj je uporan, neće da odstupa. Kuršumi zuje oko nas. Ranjeni drugovi padaju, prolazimo mimo njih. Glavni je cilj prići zidanom podrumu iz kojeg neprijatelj dejstvuje »brnom« i »šarcem«. Blizu smo. Naprijed se bliže ne može. Komandir je kod nas. Mala tišina. Čuje se punjenje okvira, puni neprijatelj mitraljeze dok ima vremena. »Brza paljba, bombaši naprijed!« viknu komandir. Bombe odletješe. Eksplozija na zidu, neprijatelj umukao, panika kod njega.

Najedanput, širi nam se smijeh. Juriš snažnije, neprijatelj bježi. Oči nam privikle i kroz mrak jurišajući hvatamo figure u ustaškim odjelima, koje su se izgubile i mole. »Nisam pucao, nisam kriv!«

Tako je prva četa izvršila zadatak. Opet veza, pucnjava prestala. Sakupljamo se. Mrak je, nevidimo se, ali nam se glasovi poznaju. Ima nas na zborištu duplo više. Samo svi nisu naši. Pola: zarobljeni neprijatelj. Veseli razgovaramo, gledamo zarobljenike, a neko se već i obukao. Jagma ko će dobiti »šarac«, ko uzeti više municije da bi imao više u rezervi. Duboko smo u noć. Prvi pjelovi se čuju. Zamjenjujemo odjela sa zarobljenicima. Neko pjeva stihove iz narodne

pjesme: »S njega snima na sebe oblači.« Obukli smo se, popunili municijom, gledaju se zarobljene puške, mjere obučena odjela, raspravljaju se o »šarcu«. Kosta ga drži »Ne dam ga nikome, bez naredjenja komandira.« kaže on. Na istom drugu depovi se oteglu na odjelu, torbica puna, pomišljamo, ko zna šta je natrpao. Prilazi mu komandir i pita: »Kosta šta ti je tako puno u depovima?« »Evo družu komandire vidite.« pokaza mu depove i torbicu punu municije, oko 560 metaka. Komandir se nasmješio: »Eto vidite drugovi, kako je on sebe osigurao sa municijom, nema smisla da mu uzmemo »šarac« pa dajemo u treći vod kad se on za municiju pobrinuo.«

Kosta skoči od radosti, svoju pušku daje drugom, uzima »šarac« o desno rame, koji u njegovim snažnim rukama nije težak. Sav se tresu od radosti, pritegao ga je na ramenu. »Nije teži od puške«, smješeći se govori on. Mala tišina. Komandir to traži: »Drugovi, naša tri druga koji su ranjeni, odnešeni su u bolnicu. Trebalo bi i njima nešto od odjela poslati.« Bez predomišljanja svi se počesmo raskopčavati, svak bi želio poslati svoju bluzu ranjenom drugu. Izmjenismo ponovo odjela, nade se neka rezerva. Poslasmo tri odjela. Nešto još opreme ima u drugomvodu, valjda je komandir drugog voda dobar drug sa kuvarima, pa je i za njih ostavio.

Niko umoran nije, raspoloženje obuhvatilo sve. Nema pomisli na odmor. Želimo da idemo dalje, za neprijateljem.

Potpukovnik Novaković Savo

Iz prvih dana naše Armije

Slab rad KUD „Veljo Stojnić“ u Drvaru

U Drvaru postoji kulturno-umjetničko društvo, ali trenutno samo na papiru. Društvo je osnovano odmah poslije oslobođenja. U početku je imalo poteškoća u radu. Nije bilo instrumenata, stručnog osoblja i slično. Instrumenti su sada nabavljeni, i društvo je počelo da radi primjerno. Priredivane su priredbe po okolnim selima. Društvo je posjetilo većinu sela u drvarskom srezu. U društvu su radile: horska, folklorna, muzička i dramska sekcija.

Društvo je sa svojim sekcijama učestvovalo na skoro svim festivalima, koji su bili organizovani u Bos. Krajinu. Imalo je i zavidnih uspjeha.

Neće biti pretjerano, ako kažem, da je društvo bilo jedno od najboljih u Bosanskoj Krajinu. Ali u posljednje vrijeme stanje je sasvim drugačije. Društvo ne radi. Ekonomat društva prepun je instrumenata po kojima leži prašina, pošto niko ne svira na njima. Uskoro će biti dovršena gradnja Radničkog doma, koji će biti jedan od najljepših u Krajinu. Komanda će trebati sala za priredbe i drugo, ako ne društvu »Veljo Stojnić«? Društvo bi trebalo da bude simbol kulturnog života i rada drvarčana. Treba otkriti štetne elemente, koji kočuju rad ovoga društva.

Otpočeli su rad prosvjetno-domaćićki tečajevi

Prije izvjesnog vremena na terenu prijedorskog sreza otpočeo je rad u šest prosvjetno-domaćićkih tečajeva i to u selima: M. Glava, Rizvanovići, Čela, Marička, Brežičani i Babići. Savjet za prosvjetu i kulturu SNO je šestomjesečnim kursom spremio predavače za tečajevе i obezbjedio sav potreban inventar za dalji rad. Uz pomoć opštinskih odbora obezbjeđene su i prostorije za rad. Osigurana su sredstva za kulturno uzdizanje omladinki i žena sela, kako sa obrazovne strane tako sa stručno domaćićke. Ali šta se desilo? Umjesto da svaka žena ili djevojka koristi svoje slobodno vrijeme za sticanje znanja one to ne čine. Sve ima ali polaznica nema. U svih šest tečajeva ima oko 100 polaznica, umjesto da u svakom toliko bude. Organizacija žena kao i omladinske organizacije uz pomoć SSRN sreza i narodne vlasti treba na početku više brige kako bi se svaki tečaj do maksimuma iskoristio.

Kulenović Muhamed

Ja mislim da bi se ovo stanje slabog rada društva trebalo popraviti i da će se popraviti i da će društvo »Veljo Stojnić« biti u buduću jedno od najboljih društava u Bosanskoj Krajinu.

Miloš Prpa

„Budućnost“ u Gornjem Šeheru je aktivno društvo

Preko 150 članova kulturno-umjetničkog društva »Budućnost« iz Gornjeg Šehera raspravljalo je o dosadašnjem radu i razmotrene su mogućnosti za daljni rad. Na masovnom sastanku je konstatovano, da je društvo pokazalo vidne rezultate. Pri društvu rade sekcije: diletantska, horska, folklorna, muzička i šahovska. Naročita aktivnost se primjećuje u horskoj sekciji. Uprava društva namjerava da angažuje pozorišnog glumca Sladoljeva za rad sa ovom sekcijom koja dosada nije mogla aktivno da radi radi nedostatka stručnog rukovodioca.

Članovi društva su takođe radili na preuređenju doma kulture u Gornjem Šeheru, a za potrebe svoga društva izradili su i uredili salu dugačku 23 a široku 6 metara. Ona će biti korištena za kulturni rad među omladinom i članovima Socijalističkog saveza. Vidnu pomoć pružio je Narodni odbor grada i nekoliko privrednih preduzeća, između ostalih, Tvornica kože i obuće dala je jedan dio građevinskog materijala a građevinsko preduzeće »Krajina« 100 hiljada dinara.

Lijepo uređene prostorije sa bibliotekom, koja za sada broji oko 300 komada knjiga, stavljene su na raspolaganje članovima ovoga društva. Društvo priprema za novu godinu šareni program, protkan sa nekoliko jednočinki, recitacija, narodnih pjesama i muzičkih tačaka.

Amgijad Hasanić

OBAVJEST

Obavještavaju se slušaoci stranih jezika, da će se kursevi koji su bili radi preseljenja Račničkog univerziteta privremeno obustavljeni nastaviti u ponedjeljak t. j. 21-XII o. g. prema ranijem rasporedu i to u prostorijama VII. Osnovne škole ulica Fra Grge Martića.

Ujedno se pozivaju slušaoci, koji još nisu uplatili doprinos za decembar 1953. da to odmah učne i isti polože u Sekretarijatu R. U., koji se sada nalazi u prostorijama Sreskog sindikalno Vijeća u Demu kulture.

Sekretarijat

Grbavci su selo nad koje se sjedne strane nadvila slavna Kozara sa svojim borovima i jelama, poznata po herojima i herojskim bitkama, opjevana u pjesmama, Kozara mnogo puta porobljavana, ali nikad pokorena. S druge strane izdigao se suri Krnjaj ispod kojeg su se spuštale ustaše u selo u kojemu su klale, palile i ubijale, ali nikad nisu ubile vjeru u pobjedu i ljubav za slobodu ovome narodu. Ispod sela teče plaha i hirovita Vrbaška, koja kad nabuja bjenski kao što su bjenski ustaše u ovom kraju, ječi kao što su ječali ranjeni fašisti ubijeni metocina Kozarčana, a kad je mirna tiho žubori, pjeva kao kozarske djevojke. Od prostrane ljevcanske ravnice selo djeli brza planinska riječica Lubina, koja je u ratu dugo vremena značila granicu sa neprijateljem, koji se nije usuđivao da preko nje pređe jer se plašio izrešetanih zidova, bojao se svakog grma i svake humke mrtvih Kozarčana.

Grbavci su u toku rata mnogo puta spaljivani, ali nikad potpuno izgubljeni, mnogo puta opljačkani, ljudi, žene i djeca ubijani, u Vrbašku i Lubinu bacani, živi spaljivani u pećinjacima, odvođeni u logor, ali nikad pa ni poslije Kozarske ofanzive selo nije bilo pusto. U njemu su živjeli ljudi, borci, žene, junaci, koji se nijesu bojali ni najsirovijih neprijateljskih odmazdi u njemu su oni koji su sa pjesmom na usnama davali svoje živote za slobodu.

Danas u njemu žive i rade oni

koji pamte surove ratne nedaće, pamte krvave ofanzive, sjećaju se onih, kojih više nema među njima da s njima zajedno obrađuju krvlju natopljenja polja, sjećaju ih se kao heroja i junaka koji žive, jer živi socijalizam za koji su oni dali svoje živote.

Na zgarštima i ruševinama podignute su nove kuće, a po koji razrušeni zid izrešetani granatama svjedok je minulih ofanziva i borbi u ovom kraju. U sredini sela, blizu škole, podignut je spomenik Stoji Zmijanac, koja je poginula sa svojih dvanest drugarica noseći opkoljenim borcima hranu.

Bilo je početak januara. Šesta neprijateljska ofanziva je bjensjela. Neprijateljske kolone su se kretale prema Kozari. Paljili su, pljačkali i ubijali. Svetili su se za svoje neuspjeha. Putevi su zasuti snijegom. Noć duge, hladne, ledene i ničim neosvjetljene, a dani krvavi i strašni kao ropstvo, teški kao nepravda nosili su smrt starim, nemoćnim i golorukim. Vjetar je donio snijeg u duboke smetove, sa krovova skidao slamu i kroz brvna unosio ga u kuće u kojima su sagorjevale na ognjištima krupne nečepane klade, jer nema snage a ni sjekire da ih razbije.

U svitanje jednog januarskog da-

Piše: Jovanka Karapetrović

na, grobnu noćnu tišinu poremetila je pjesma trinaest djevojaka, mladih kao kap proljetne rose. Nosile su hranu opkoljenim borcima, u grabcima, koje su za ruho pripremale. Kroz dubok snijeg na čelu desetine išla je Stoja, a nad glavom joj se lepršala crvena zastava, koju je Stojina desetina dobila kao najbolja desetina u brigadi. Po teškom putu, dubokom snijegu, velikim smetovima kao ponorima kretala se kolona od trinaest djevojaka prema položaju na Kozaru gdje su gladni i ozebili borci na hranu čekali. Teške borbe, dubok snijeg bez prtine, umorne i ozeble noge teško su se kretale.

Kad su bile na kosi više Resanovca, položaj im još nije daleko bio. Muklu tišinu koju je samo remeto vjetar dižući oblake snijega, prekinuo je dubok švapski glas »halt«. Stale su. Umorne od puta i iznenađenja, jer tu neprijatelja nisu očekivale, pogledale su jednim dugim pogledom, a onda su sve uprle pogled u Stojku kao da su čekale od nje komandu. Nijemci su ih pozivali da se predaju zajedno sa crvenom zastavom, koju je vje-

tar nad glavama lepršao. Švapske pozve na predaju prekinuo je Stojin energičan glas, koja je obrativši se svojoj desetini uzviknula »Naprijed, borci na hranu čekaju«. Kre nuvi sa svojom desetinom dalje, odbijajući poziv za predaju, razbjesnula i onako bjensne fašiste, koji su ih pozivali da kažu za položaj za koji nose hranu borcima. Trinaest djevojaka u jedan glas je odgovorilo »Život ćemo dati ali glas o položaju nikad«.

Osuli su rafali neprijateljskih mitraljeza, sijali su smrt i ugasili trinaest života trinaest ružinih pupoljaka. Razbješneli fašisti su ispućali stotine metaka u goloruke djevojke a nisu snjeli da im pridju, bojeći se njihovih torbica, bojeći se žrtava koje su kozarske djevojke spremne dati za pobjedu i slobodu. bojeći se crvene zastave znajući

kako se bore i herojski umiru oni koji je nose.

Pogođene iz švapskih mitraljeza padale su djevojke, snijeg bojele svojom krvlju u boju koja je fašistima donosila smrt. Stoja je padajući sve čvršće sliskala crvenu zastavu, koju je nosila. Uplašeni herojstvom Stojine desetine, fašisti su prilazili mrtvim djevojčkama sa bajonetama na puškama, bojeći se mrtvih Kozarčanki. Gramzljive i u krvi ogrezle hitlerove zvijeri vukle su crvenu zastavu, obojenu krvlju Stojinom i njenih drugarica, trgali su je, ali iz čvrstih stisnutih Stojinih ruku nisu je mogli istrgnuti već kao trofej bitke sa golorukim djevojčkama imali su samo komade crvene zastave.

Sjećam se Stoje kao vitke i povicke djevojke, primjerne Skojevke, njenih crnih očiju iz kojih je kao vatra sjevala hrabrost. Njenog lijepog glasa sjećaju se mnogi borci. Ona je od jutra do mraka mogla da vodi kolo kozarsko, da pjeva, ali nikad istu pjesmu da ponovi. Stoja i njene desetine sjeća se omladina Kozara, koja je dala hiljade boraca, među kojima ovih trinaest junaka djevojaka.

Društveni život u Domu JNA

Banja Luka ima sreću, zaista se tako može reći, da u gradu postoji Dom Armije. Iako je to, u prvom redu, ustanova koja će poslužiti političkom, društvenom i kulturnom životu vojnih lica i njihove najbliže okoline, ipak je Dom armije u Banjoj Luci izišao iz tih okvira. Pored Doma kulture, koji sve više poprima onaj karakter koji mu je namijenjen dodjeljivanjem u svojini jednu od najljepših zgrada u gradu, Dom Narodne armije igra krupnu ulogu u gradskom društvenom životu. Sva predavanja koja organizuje Narodni univerzitet, mnogi koncerti, konferencije, sastanci, pa čak i zabave, nalaze na gostoprimstvo ove ustanove. Zaista postoji jedan problem, koji se naročito u zadnje vrijeme sve češće poteže: kome zgrada pripada? Nekada je to bila zgrada zidana za potrebe jednog društva, zato ga sada i traži Savez kulturno-prosvjetnih društava. U tom duhu je i podešena njena arhitektura. Svakako da, bujan i raznovrstan život Doma danas biva vrlo često stiješnjen nedostatkom prostora, nepodnošću itd. U planu je da Dom JNA dobije svoju, za svoje potrebe zidanu zgradu. Postoje već izvjesni planovi. Oni predviđaju modernu, prostranu građevinu koja će, eto, i sa formalne strane odraziti na kakvim je krupnim i društvenim i političkim i kulturnim potrebama zasnovan život u JNA.

Neke, iako nepotpune, statistike mogu o tome nešto da kažu. Svake sedmice prepuna je sala slušalaca političkih predavanja. Po dva akademska predavanja iz naše ekonomike ili spoljne politike takođe dupkom napune salu Doma. A jednom mjesečno tu oficiri i podoficiri slušaju predavanje banjalučkih kulturnih radnika iz oblasti kulture uopšte, iz psihologije, pa čak i pedagogije. Krug interesovanja našeg oficira sve je širi. Jer pored predavanja koja organizuje sam Dom JNA, oni u velikom broju posjećuju i predavanja Narodnog univerziteta. Kada je naprimjer pred prepunom salom građana Lepa Perović govorila o ulogama sa VIII zasjedanja Generalne skupštine OUN, dobar broj domaćih, tj. oficira, uopšte nije mogao da uđe. Ko će ući, a ko ne — i to je jedno bolno pitanje u Domu JNA danas. S jedne strane u gradu se smatra da se Dom izolira, da »probira«, a s druge

strane stoji tvrda i realna činjenica da je to ipak samo jedna omanja, iako lijepo i moderno opremljena zgrada.

Ali ni svi građani ne misle tako. U bioskopu koji je bio dobro posjećen dio gledalaca bio je upravo iz redova građana. Drugo je zašto je bioskop 1. decembra prestao sa radom. Nije bilo »demokratije« u raspodjeli filmova — kako reče upravnik Doma kapetan Spiro Radmilović. Ono što iz centra stiže često je bez kvaliteta, bez umjetničkog, pa se ne može baš sve što stigne, kao uvozna roba, servirati gledaocima. Znači — bioskop Doma čeka »bolje dane« tj. čeka da se početkom nove godine pređe sa planskog na slobodno snabđivanje filmovima.

Posebne sale za bioskop nema. To je ona ista u kojoj se guše posjetioci kad gostuju radio pjevači, često i slabijih kvaliteta, a koja je poluprazna kad gostuju renomirani baletni umjetnici, kao što je to bio slučaj nedavno. Uopšte,

teško je ocijeniti da je repertoar (da ga tako nazovemo) u Domu uvijek pogodno i u cilju umjetnosti i u cilju onoga što privlači publiku. Gostovanje magova i psihanalitičara, teoretičara i sličnih (tipa Bengalija, Svengalja i drugih) često je neobično napunilo Dom, dok je vesela i lijepo pripremljena opereta češke manjine iz Daruvara već teže prošla sa publikom.

Eto, i iz tih razloga uprava Doma se ne slaže sa primjedbama da se nije dovoljno uključio u opšti društveni život grada.

Još kad bi se spominjala aktivnost društva »Petar Drapšin« koje je sa svojim pojedinim sekcijama priznato sportsko društvo u Banjoj Luci, zaista se može reći da je Dom JNA našao svoje mjesto i to ne samo kao ustanova za kulturni i društveni život oficira banjalučkog garnizona, već i kao čvrsta spona sa kulturnim i društvenim životom našeg grada.

E. N.

Ovogodišnja operetna premijera na banjalučkoj sceni

Opereta »Mamzel Nitu« data je sva u duhovitom francuskom stilu, podvlačeći istančanom ironijom jalovost licejsko-vjerske zaticanosti.

Pokatkad se i danas postavi pitanje, da li je potrebna opereta, ta muzička izvedba nižeg ranga. Opereta je vedra i vesela muzička izvedba sa najviše šaljivih izraza. Njoj nije cilj da kazuje stopostotnu istinu i realnost, nego da obrađuje, lakim stilom nasnije, dirne i vraća nas djetinjastim doživljajima na dobro i obično. U njoj je sve namješteno da pjevuši, po katkad i previše dotjeran. Strogi kritičari traže i u opereti puni smisao dramskog visokog stila. Svijet, koji gleda i sluša operetu, traži raspoloženje i odmor sa što više zdravog smjeha.

Jarko Plećiti kao dirigent iako sa malim orkestrom čuvao je stil operete i muziku Ervea, davajući joj specifičnost i istančanost starog poznavaca vokalnih mogućnosti izvođača. Ne smije se zaboraviti na priličnu »kuraž«, koja je uspjela a to je, da je mladi režiser Miran Hercog prvi put propjevao u opereti.

Scenograf i kostimograf Jenovac sa dosta oskudnim sredstvima

dao je u sva tri čina odličnu scenografiju. Vrijedna je svake pohvale dubina arhitektonike i »stimunga« licejskog hodnika iz samostana kao i kasarne konjičkog puka. Kostimi su dati kičeno »napirilitani« bez krenolina, koje bi smetale pokretu glumica i glumaca. Oficirske francuske uniforme odgovarale su bar u osnovi i ako je u njima bilo više mađarskih busara — ali gdje su tačne i vjerne mogućnosti u današnjici davanja potpune identičnosti.

Deniza (Blanka Kulijer) kao nosioci u ovoj opereti uspjela je, da dočara lik simpatične vragolaste licejke sa vještinom ritmičnih pokreta, koji su imali odmjerenost i djetinjastu uvjerljivost. Njena pjevačka sposobnost isticala se u izrazitoj snalažljivosti. Boja glasa po koji put u prellivu iz soprana u alt dočaravala je namještenu, komičnu sudovršnu licejku u kojoj je želja, da se otarasi liceja djelovala tako ubjedljivo, da se to prenosi i na njene snagrače. Glumiti glumicu na pozornici, pjevati vrlo dobro duge partije po božnih, svjetovnih i vojničkih pjevana i presvlačiti se četiri do pet puta, pa svemu tome dati uvjerljiv i odmjeren komičan stil — to je bila lijepa umjetnost. Pa i opereta traži odmjereni i ritmički sigurnost. Njoj je to uspjelo. S punim pravom nosila je rolu ove operete.

Lorio-kaplar (Stevan Minja) odlično — ležerno i majstorski izvedenom ulogom slikao je razmaženog od kuće monka, kome je vojska teška, ali ipak se dobro snalazi. Njegovo komično pjevanje, izraz nevještog nespretnjakovića, odlično je operetski dano i njegova spodobna odgovaranja je ovom liku. Kao odličan školski primjer može da služi ova rola u opereti.

Selestin (Ante Sladovjević) dao je prevjerno oguljaša studioznom rolom: pokornog kod časne majke, a dobrog i prevjerno kod Denize i njenih kolegica. Pjevao je ugodan i iskusnom rutinom dobrog pjevača.

Alfred - major (Hajro Hadikarić) čuvajući ritam i krajnje granice u opereti, prikazao je vrlo dobro razmaženog majora, koji voli kompot i glumice — a prema oficirima je ljubazno strog. De Šamplate poručnik (Miron Hercog) razmaženo slatko lijepi poručnik — u opereti, odgovarao je u potpunosti pa, i ako zamuckujući sa dozom čedne stidljivosti, pjevao je dosta dobro — bez nastojanja da postane marka u opereti.

Korina glumica (Branka Mikonjić) i u epizodnoj ulozi istakla se talentovanom, brzom u karikirano nužno podvlačenju glumice »primadone«. Klorki Abdulah i Petar Vlaković vrlo dobro su upotrijebili u epizodama u ulozi upravnika i reditelja pozorišta sa svim ostalim.

Izvedba ove operete uspjela je.

Veljko Jelovac

PRIOLOG DISKUSIJI »SVE ZBOG NAJLONA«

Nekoliko primjedbi o kriteriju dobrog i lošeg kod naše omladine

Pitanje vaspitanja naše omladine, njenog shvatanja i formiranja kriterija o dobrom i lošem, progresivnom i nazadnom, pitanje stvaranja lika socijalističkog čovjeka, stvar je ne samo omladinske organizacije već stvar o kojoj treba da se brinu sve društvene organizacije, porodica i škola, upravo to je pitanje zajednice kao cjeline. Dosad su se svi ovi faktori brinuli o vaspitanju naše omladine, ali naš društveni život se naglo razvija, životni standard raste, a samim tim rasti i kulturne potrebe, koje zahtijevaju jedinstvo stava u vaspitanju mladih ljudi.

Ovdje se prije svega radi o jedinstvenom stavu po pitanju shvatanja naše omladine da li je kulturno sve ono što je moderno? Stav svih naših društvenih organizacija i naše socijalističke zajednice u vaspitanju omladine je jasan: izgradnja kulturnog građanina, dosljednog borca socijalističke izgradnje, jer bez toga i nema izgradnje socijalizma. To upravo i jeste naš program.

Međutim pojedinci nemaju ovakav stav. Otuda i shvatanje da se pod izgradnjom kulturnog građanina podrazumijeva »komplet najlon uniforma«, »dendi frizura« itd. a neki mladići na selu podrazumijevaju da tu obavezno spada da »trajna brena« dok neke omladinke na selu smatraju da u taj komplet obavezno dolaze »porculanske čarape«.

Takvo shvatanje dovelo je do usvajanja izvjesnih malograđanskih manira, nesvojtvenih socijalističkom čovjeku, dovelo je do izvještivosti i neprirrodnosti u oblačenju i ponašanju u društvu, bolje rečeno do pokondirenosti. Te malograđanske osobine naročito brzo usvaja jedan dio seoske omladine. Zato nije ni čudo što je u nekim selima izvršeno nekakvo razvrstavanje po kategorijama na »najlon, kangarn, štruks i cajg« omladince i omladinke. Interesantno je da ovo razvrstavanje po kategorijama nije izvršeno na osnovu toga kako se ko oblači, već kako se ko ponaša, tako da one iz »najlon kategorije« karakterišu kao neskromne ljude koji malo rade, a puno pričaju, a one iz »cajg kategorije« kao skromne, uredno obučene, vrijedne i poštene mladiće i djevojke.

Po svojoj suštini ovo razvrstavanje je nepravilno, jer mi nismo protiv najlona kao izdržljive tkanine, koja kao novina u proizvodnji, baš radi izdržljivosti i drugih svojih prednosti nailazi na široku primjenu u različite svrhe.

Ali smo protiv »najlon shvatanja« pod kojim se podrazumijeva kao lijepo samo ono što je došlo preko okeana, a kulturno sve ono što je moderno, što su pojedini mladići i djevojke skloni da usvoje.

Dobro je da naši ljudi budu lijepo i uredno obučeni, čemu mi svi težimo, ali to ne znači da u urednu odjeću obavezno spada najlon odjeća, već čista, opeglana i uredna, bez obzira na kvalitet i boju tkanine. Po mom mišljenju nepravilno je zahtijevati od omladine da na igrankama budu u jednobojnim haljinama kao što zahtijevaju pravila doma Armije, jer čemu to da zahtijevamo crne haljine od žena bez obzira na njihovo doba, a tim prije što j crna haljina uobičajena za starije osobe i na izuzetnim svečanostima, dok mladima ne pristaje, već im bolje odgovara nešto vedro, jer po svojoj dobi one djeluju kao takve.

Međutim iako je neko obučen i u najskupocjeniju tkaninu, po posljednjim modnim žurnalima, a svojim stavom djeluje neskromno, uobraženo, izvještaceno, ne treba sebi uzeti za pravo da kaže da je kulturni. Skromnost i prirodnost u ophođenju sa ljudima su najveće vrline socijalističkog građanina, ali baš te skromnosti nedostaje nekim našim mladićima i djevojkama. Neki od njih zahtijevaju ono što im porodica, škola i zajednica ne mogu pružiti, zahtijevaju nešto što ide na štetu posla, a samim tim i na štetu zajednice. Nema ništa protiv toga

da žene manikiraju nokte, ali ako su čaše prijava kojima u menzi konobarica služi vodu gostima, jer ne može da ih opere u toploj vodi da se lak ne bi skinuo sa nokata, onda sam protiv toga, protiv toga su gosti koji se hrane u menzi.

Ima slučajeva da žena ljepo obučena, namanikirana itd. smatra da tome kompletu nedostaje još samo cigareta u ruci. Smatram da je nepotrebno govoriti o tome koliko je ružna navika. Nema ništa protiv toga da žene puše, ali mislim da je malo onih kojima se ovakav postupak sviđa.

Mislim da u svemu treba imati mjeru u poštovanju, odjevanju, zahtjevima i uopšte u postupcima treba voditi računa o mogućnostima, koje nam može da pruži zajednica i porodica. Međutim, neki o tome dovoljno ne misle, već ako vide da je neko odjeven po posljednjem modnom žurnalu, radi su da i oni imaju isto, što im materijalne mogućnosti ne dozvoljavaju, pa težnja dovodi do deformisanja.

Sve ove pojave ne mislim da su karakteristične za svu našu omladinu, ali primjeri govore da postoje izvjesne tendencije koje mi pravilnim objašnjavanjem moramo suzbijati kod naše omladine, kod naših ljudi uopšte.

J. Karapetrović

Kakav je cilj omladinskih igranki

U zadnjim brojevima »Banjalučkih novina« pokrenuta je diskusija o organizovanju igranki u našem gradu, a u vezi s tim i o štetnim pojavama i navikama, kod jednog manjeg djela omladine. Povod za tako široku i masovnu polemiku dao je pisac napisao »Sve zbog najlona«. Dato je nekoliko prijedloga i izvjesne sugestije, kako ubuduće prići ovom problemu.

Kada se već govori o igrankama, mora da se našalost konstataje da mnogi kulturni kolektivi i grupe, kod priređivanja, postavljaju kao osnovni i krajnji cilj doći do što više novaca. A brige o našim mladim ljudima ovdje nema, iako bi se baš tu ona mogla i te kako manifestovati. Često puta ne vodi se računa o kapacitetu sjedala u dvorani, a karte se prodaju sve dotle, dok u dvorani ne nastane gurnjava, borba za sjedišta, a ponekad dolazi i do žučnih prepriki ili fizičkog obračunavanja. Dodajmo tome da su u zimskim danima prostorije obično zagrijane, provjetravanje sale vrši se vrlo rijetko ili skoro nikako a omladina se ipak zadržava u prostorijama i pored skoro nesnošljive topline, zadaha i isparavanja.

Za pohvalu je što drugovi u JNA nisu zauzeli indiferentan stav po ovim i sličnim pitanjima, i nadalje treba zaostravati borbu za vaspitanje kulturnih navika kod naše omladine, a isto vremenom ukazivati na sve što je negativno.

O odjevanju omladine prilikom odlaska na igranke, može se takođe mnogo govoriti. Oduvijek je bilo pojedinaca, koji su ekstravagantnim oblačenjem nastojali dominirati u društvu. Na sreću ovdje je riječ o pojedincima, a takovih je vrlo malo u redovima Narodne omladine. Na sastancima organizacije Narodne omladine, bilo je riječi o ovim pitanjima i kroz diskusiju većeg dijela članova pojave su osuđene kao nesocijalističke i štetne po ugled svakog člana naše organizacije.

Posebno je pitanje da li organizovati igranke samo za čaše? U koliko to srednjoškolska omladina stvarno želi treba im to omogućiti. No, ovdje bi opet došlo do razdvajanja radničke i srednjoškolske omladine a to se može loše odraziti na jedinstvo omladinske organizacije.

Mislim pošto je ova diskusija odraz mišljenja pojedinaca, u njoj bi trebali da uzmu učešća i naši pedagozi, kulturni i javni radnici.

Momčilović Duško

40 tamburaških orkestara na terenu grada i sreza

Tamburica je jedan od popularnijih narodnih instrumenata, vrlo prikladan za selo, naročito u našim krajevima gdje se podržava narodni folklor a u isto vrijeme puni saje zadržuju domova na popodnevnom vesellicama

Do nedavno u gradu Banjoj Luci nije bilo ni jednog orkestra, dok su na terenu radili orkestri u Laskatima i Kobatovcima. Ozbiljniji rad otpočeo je u RKUD »Pelagića« pod rukovodstvom D. Umičevića. Nastupajući sa svojim orkestrom u gradu i na terenu sreza »Pelagićev« orkestar imao je vidnoga utjecaja na osnivanje orkestra i u drugim društvima. Tako danas u Banjoj Luci radi deset orkestara koje će savjet za prosvjetu i kul-

turu sreza nabavio za kulturno-prosvjetna društva po selima.

22 aprila, na dan oslobođenja Banja Luke održaće se u Banjoj Luci prilikom otvaranja Doma kulture velika smotra kulturno-umjetničkog rada koja će po svojoj veličini nadmašiti sve dosadašnje. Za ovu smotru već se vrše pripreme.

Na smotri će da nastupe i tamburaški orkestri i to njih četrdeset odjedanput svirajući posebno uvježbanu stvar za ovaj nastup.

Ovih dana tamburaški orkestar »Pelagića« pozvan je da gostuje u domu Jugoslovenske ratne mornarice u Puli. Za ovaj nastup vrše se ozbiljne pripreme.

A. S.

Gostovanje Raše Plaovića i Divne Radić

26. i 27. o. mj. gostovaće u našem pozorištu istaknuti prvak Narodnog pozorišta iz Beograda, Radomir Plaović i Divna Đoković, prvakinja beogradskog Narodnog pozorišta. Gosti će nastupiti u »Mletačkom trgovcu« V. Šekspira i u Stankovićevoj »Koštani«, i to Raša Plaović kao Šajlok i Mitke, a Divna Radić kao Porcija i Koštana.

Ime Raše Plaovića poznato je pozorišnoj publici širom cijele naše zemlje, kao i njegova velika kreacija koje je davao i daje kroz svoj dugogodišnji umjetnički rad. Ulogu Šajloka tumačio je sa velikim uspjehom u nedavnoj premijeri »Mletačkog trgovca« u Beogradu, a njegov Mitke u »Koštani« Hamlet i Henrik IV u istolmenim Šekspirovim dramama ostaju

kao najveća ostvarenja u pozorišnim kronikama. U ulozi Leona Glembaja imaće prilike i naša publika da ga opet vidi, na gostovanju beogradske drame, koja se očekuje tokom mjeseca januara u Banjoj Luci.

Prvakinja Divna Radić, već nekoliko godina nosi najznačajnije uloge repertoara beogradskog Narodnog pozorišta, a njena Koštana, smatra se kao jedno od najboljih ostvarenja ove uloge.

Osim ovih pojedinačnih gostovanja i već spomenutog gostovanja beogradske drame, u mjesecu januaru očekuje se i gostovanje drame Hrvatskog narodnog kazališta iz Zagreba sa Krljezinom dramom »Leva«.

N. M.

Gradićemo modernu poštu

Pošta u Banjoj Luci smještena je u dvije stare zgrade, od kojih nijedna ne odgovara potrebama. Ovo pogotovo, ako se zna da je promet i poštanski i telegrafsko-telefonski poslije oslobođenja višestruko povećan u odnosu na promet prije rata. To je i razumljivo, jer su danas mnoga mjesta, pa i zabačena sela, koja nikad nisu imala telefonsku vezu povezana telefonskim linijama.

Pitanje izgradnje nove zgrade pošte riješeno je nedavno i ostalo je jedino da se izabere najpogodnije mjesto gdje da se ona podigne. Najprije je bilo zamišljeno da se izgradi na Trgu palih boraca, u sklopu lijepih građevina kakve su zgrade Gradskog narodnog odbora, Doma kulture i Narodne banke. Međutim, ova zamisao je otpala zbog toga što se baš od ovog mjesta predviđa prosjecanje široke ulice sa travnatima i zelenilom u pravcu nove željezničke

stanice. Pa ipak je za modernu građevinu, kakva će biti nova pošta, pronađeno lijepo mjesto u samom centru grada.

Ondje gdje se sada nalaze neugledne i stare zgrade u kojima su, pored ostalih, smještene i društvene prostorije Udruženja lovaca i ribolovaca, u aprilu mjeseca iduće godine će otpočeti sa izgrad-

njom pošte. Sve stare zgrade na ovom mjestu biće porušene.

U novoj velikoj poštanskoj zgradi biće smještena cjelokupna poštansko - telefonsko - telegrafsko služba, jer su projektom predviđena odgovarajuća odjeljenja za nesmetano obavljanje svih poštanskih službi.

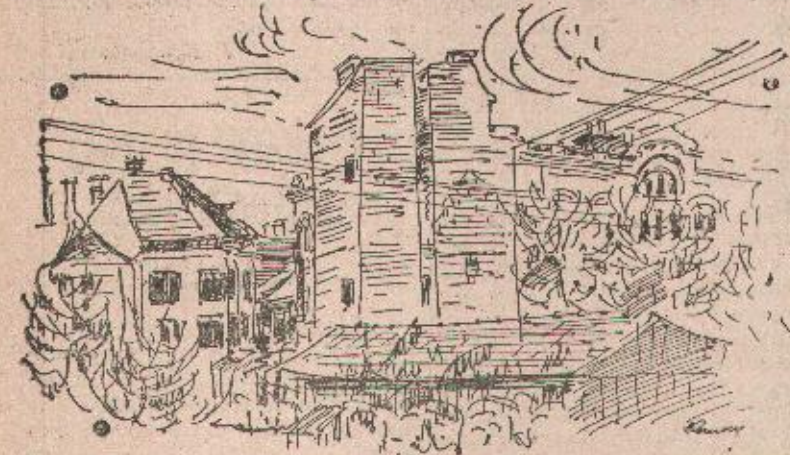
Prvi pamuk u Banjoj Luci

Stari Banjalučanin Ahmet Karabegović dobio je negde u junu ove godine pamukovo sjeme iz Mostara. Kako se i ranije interesovao da li pamuk može da uspijeva i u ovim krajevima, poslije ga u bašti oko kuće, između kukuruza. Sjeme je niklo, ali kišovito ljeto ubilo je u Karabegoviću sva ku namu u uspjeh. Mislio je da neće biti ništa. Stabljike su, me-

đutim, narasle do 65 santimetara i na njima se razvili pupoljci koji su pravilno cvjetali. Poslije cvatila zavile su se lulice koje su postepeno rasle u obliku jabuka. Mrz ih je, međutim, toliko omo da su luptice ostale neotvorene. On je sada, sav očajan, izgubio korjen objesio ga u spremnicu - jednu zidanu prostoriju. Nakon desetak dana, koncem oktobra, slučajno je začuo u spremnicu i, zgranut, vidio da su se lopte otvorile a otuda se ukazao bijeli pamuk najboljeg kvaliteta.

Stari Karabegović nam je ispričao još i to, kako je prije 140 godina neki Hadži-Hamid Šabić, čuveni banjalučki baštovan, prnio sa Istoka baniju, odgajao je u svo me baštovanuku i otada banija uveliko uspijeva po čitavoj Krajinu. Datile su je, međutim, karavanima suvu prevozili sa Istoka, jer se i u ono vrijeme mnogo upotrebljavala u Banjoj Luci.

Možda bi se moglo učiniti nešto slično kao i prije 140 godina sa banijom. Kolika bi to bila korist za Lijeve Polje i čitavu našu Krajinu mislim da ne treba ni govoriti.

Izgradnja ne prestaje

Čitaoci pitaju Zašto...

NEMA MIRA U LIJEVOJ NOVOSELIJI

Da noćni mir radnih ljudi remeti poneki pijanac, na to smo mi, stanovnici Lijeve Novoselije, već obikli. To se događa obično prije pola noći. Ali, da trijezni ljudi remete mir, i to poslije pola noći, na to se, priznajemo, teže priviknuli.

A, evo zašto: oko tri sata izjutra prođe po koji OM, prazan sa prikolicom, i protandruče prema Karanovcu. Brzina mu je, otprilike, kao na Autoputu. Ta lupanja u gluvoj noći izgledaju nama koji spavamo i želimo da se odmorimo, kao da je u najbližoj okolini opalilo stotinu gromova. Ljudi se uznemiravaju i bude, a neki i skaču sa kreveta, ne znajući u prvi mah šta se to događa.

U posljednje vrijeme bezobzirnih šoferima pridružili su se i neki lovci. Polazeći u lov oni zastaju pred stanovima svojih dru-

gova u Novoseliji i dozivaju ih. Kerovi skiče, a lovci se dozivaju. Ne znam, ali teško je ustanoviti, ko je od njih uporniji i grlatiji. Ali zato samo nas, neudžne stanovnike Lijeve Novoselije, ne pitajte kako ujutro izgledamo i kako se osjećamo poslije probdjevne noći. Ipak je sva sreća što nisu svi lovci i svi šoferi jednaki, inače bismo morali da se selimo iz ovog kraja. Pitamo sada, može li se nekako napraviti da i mi, najzad, dobijemo noćni mir?

Hamza Gunić
L. Novoselija, 15

Ko udara tako pozno

Već tri puta uzastopno, svake subote oko ponoći, grupa od oko 20 mladića dolazi pod prozore Srednje medicinske škole da svira »sernade«. I sve bi se to dalo nekako i trpjeti, da se oni poslije toga ne skupljaju na ulici i tad počinje strahovita galama i prepirka o tome da li je »sernada« uspjela ili nije. To sve izaziva opravdani revolt stanovnika obližnjih zgrada kojima je u to vrijeme potreban mir.

Koliko sam uspio doznati »vođe« ovih »sernadista« ili pravilnije rečeno narušavaca noćnog mira su omladinci Aco Indić i Bero Šmit, koji su, da bi stvar bila još žalostnija, i rukovodioci NO II kvarta.

B. Udžvarić
Ulica Šoše Mažars

Povodom netačnosti u ovoj rubrici

Nismo dosad o tome pisali, jer smo smatrali da se istinitost i provjerenost podataka u štampi podrazumjevaju sami po sebi. Posljednjih dana smo dobili niz prigovora na pojedine napise čitalaca - saradnika. Provjeravajući te prigovore ustanovili smo da su mnogi na svome mjestu. To znači da neki naši čitaoci-saradnici ne nastoje da dobro upoznaju probleme i pojave o kojima pišu, da neobjektivno iznose stvari.

Stoga smo ovdje htjeli da upozorimo naše čitaoce na obaveznu socijalističke štampe da iznosi samo istinu, da se služi potpuno tačnim činjenicama, pa da ukazeme i na njenu odgovornost za svaki propust. Sve češće dobijamo i dopise koji nemaju pun potpis, ostavljajući su bez adrese, ili je daju samo prezime. Takve dopise, makako oni možda bili dobri, nećemo objavljivati. Dužnost je i čitalaca »Banjalučkih novina«, a ne same redakcije, da se bore za pravilan i pošten odnos i prema listu i prema ljudima.

Redaktori rubrike »Čitaoci pitaju zašto«

Bez ijedne javne govornice

I nama građanima Banje Luke, a još više poslovnim ljudima koji sa strane dolaze u naš grad, pada često u oči jedan nedostatak: nemamo — sem na telefonskoj centrali, — nijedne javne govornice. Ovaj nedostatak, smatram da bi naša pošta trebalo da otkloni ne samo u svom interesu već i u interesu poslovnih ljudi. Nije potrebno da se ističe korist telefona, prnoću koga mogu da se obave mnogi poslovi za najkraće vrijeme.

Žarko Babić, službenik »Autoprevoza«

ZABILJEŠKE REPORTERA LUTALICE

Evo me stigao sam pred zgradu. Pročitao sam u »Banjalučkim novinama« da je drug Stevan zaklao svinju u banji i to me zainteresovalo. Zvonim.

— Drug Steva?

— Ja. Izvolite.

Drug me povede kroz sobe. On otvara jedna mala vrata, a ono banja. Ja se malo prepadoh misleći o onoj svinji u banji zaklanoj.

— Izvinite, rekoh, vi sigurno mislite da sam ja iz stanbene komisije ili da tražim stan.

— Ništa, ništa. Izvolite samo sjesti.

Zatim iznese na stol rakiju i nekakvu pečenu svinjetinu. Zabodem viljuškom jedno parče i pitam:

— Je li ovo od »onoga«?

— Kako mislite od onoga?

— Od onoga u banji zaklanog.

— U vešarnici, u podrumu — ispravi me drug Stevan. — Zar niste čitali demanti koji sam ja objavio?

— Ne, velim. Sigurno je bio na dnu. Ispravke se obično tamo donose i slabo se čitaju. Nego, jeste li se napatili pri klanju?

— Ne baš mnogo. Svinja je ušla mirno u vešarnicu. Znao, ona para, pa topla i hladna voda... imala je osjećaj kao da se vodi na kupanje.

— Još jedno pitanje?

— Izvolite samo.

— Gdje mislite klati iduće godine?

— To zavisi od kućnog savjeta. Među nama rečeno, nije loše klati u banji. Znao, topla i hladna voda, tuševl, sve vam je pri ruci, znate.

— Dovidjenja.

— Dobro — veli profesor. Najbolji si dak u školi. Ali ako izradiš ovaj zadatak dobićeš odličan i neću te pitati matematiku do kraja iduće godine.

— Da vidimo druže profesore. Je li to neki integralni račun?

— Ma kakav integral!

— Diferencijal?

— Još teže.

— E, pa ne znam šta bi to moglo biti.

— Izračunaj ti meni kako je poslovoda »Građe« Nikola Kajfež podijelio dva vagona uglja!

— Vi ste Burekhozđiću došli da platite socijalno osiguranje?

— Da. Za mene i za mog sina.

— A za onih pet radnika koji rade kod vas kao privatnika?

— Narodna revolucija i 29 novembar 1943 u Jajcu gdje su udareni temelji naše nove narodne vlasti, mi obučarski radnici...

— Po Banjoj Luci

— Ama polako čovječe!

— Druže, nema tu polako. Ovo je radnička država, 29 novembar 1943 u Jajcu, stvaranje nove radničke države...

— Čekaj, čekaj. Drugo zasjedanje Avnoj-a 29 novembra gdje su udareni temelji, mi obučarski radnici i radnička država koja je u stanju da plati socijalno osiguranje...

— Ama lakše prijatelju!

— Šta lakše! Industrijalizacija naše zemlje i elektrifikacija, stvaranje radničkih savjeta, mi obučarski radnici i ostali radni narod i poštena narodna inteligencija...

Činovník socijalnog osiguranja pada u nesvijest.

— O crna kćeri, baš si dosadna. Ti bi, veliš, na igranku!

— Da, mama. Subota je, molim te.

— Ana ne možeš, velim ti. Ne možeš.

— Pa dok sam mlada, mama. Kad ostarim šta će mi A dačka je igranka.

— Ne možeš, čuješ li, da je ne znam kakva. Za sad ne možeš.

— A kad ću moći?

— Čekaj dok se ne završi diskusija u »Banjalučkim novinama«

ma» »Sve zbog najlonas«, pa da vidimo šta su riješili u pogledu tog odijevanja.

— Šta je to s tobom? Omršavio si...

— Ne znam ni ja.

— ... Omršavio si toliko da možeš komotno proći pored Markovog kioska.

— I kad je baba-roga — priča mama malom djetetu — kad je, kažem, ta baba-roga skinula mjesec s neba i metnula ga u torbu, na zemlji je nastao takav mrak da se ni prst pred okom nije vidio.

— E mama! Pa nećeš još valjda reći da je bilo mračnije nego u Budžaku!

— Doktore, koji vam je onaj natežiti živčan! bolesnik?

— Mislite na onoga sa potpuno upropaštenim živcima?

— Da, onaj u onom krevetu.

— E, to vam je jedan navijač »Borca« koji je lšao na svaku utakmicu.

— Dobro, druže, zašto su kod vas u »Vočaru« kiseli krastavci 10 dinara komad?

— Zato što ih uvozimo iz Zagreba.

— A zašto ih uvozite iz Zagreba, kad je ljetos bilo u Banjoj Luci zelenih krastavaca na stotine kola?

— Bilo je, ali mi smo — to su ti trgovačke finese, — mi smo zelene krastavce iz Banje Luke izvozili u Zagreb i prodavali ih kao banjalučke zelene krastavce. Zatim smo ukiseljene banjalučke krastavce kupovali u Zagrebu kao kiseli krastavci iz Hrvatske i prodajemo ih u Banjoj Luci kao zagrebačke kiseli krastavce.

— A tako!

Kad na domak dođe Banja Luka brži su nam šoferi od zvuka. Jeste li čuli za šofera Peru koji probi zvučnu barjeru?

Bjež pješake sa asfaltnog drumu poginuoš od dupljih guma!

— Ne mogu vam prijatelju očititi cipele. Ja radim do 12 sat!

a sada je već 10. Nego ću vam gatafi kojim ste sve ulicama prošli.

— Pa de, bar gatajte.

— Ova slamka na cipeli govori da ste prošli ulicom Vuka Karadžića jer tamo pazarnim danom prođu sva seljačka kola.

— Dobro ste pogodili.

— Ovo malo pilotine sa desne strane govori da ste bili u ulici Fra Grge Martića jer je tamo »Građa«.

— I to odgovara istini!

— A ovo blato iza koljena jasno pokazuje da ste išli onom ulicom koja vodi od bolnice na Petričevac.

— Znaš li šta se danas desilo u Domu kulture?

— Ne, a šta to? Da nije kakav mermerni stub srušio se.

— Nije to ništa!

— Pa šta onda?

— Danas je jedan nepoznat čovjek obrisao noge pred ulazom.

Nedeljni pregled cijena na tržištu

proizvod	dinara	14-16	proizvod	20-40
kukuruz kg.	14-16	jabuke	20-40	
kukuruzno brašno	17-20	orasi u ljusci	50	
pšenica	19-24	mlijeko kravlje	35-40	
pšenično brašno	22-26	sir	100-120	
raž	14-17	jaja komad	13-15	
ječam	14-17	svinja (žive vage)	105-130	
zob	14-17	živina kg	100-120	
krompir	12-14	Gornje su cijene kod proizvođača. Na tržište je i dalje pojačan dovoz žitarica, stoke i živine, a sa tim jaja. Od povrća naročito je pojačan dovoz kupusa.		
pasulj	60-70			
crveni luk	25			
bijeli luk	80			
kupus	2-4			

DEŽURNE APOTEKE

Utorak, 22-XII- br. 1 Ivo Mažara 1 (do Crne kuće)	Subota, 26-XII- br. 3 Vese Masleše 11
Srijeda, 23-XII- br. 2 Marije Bursać 5 (Vakufska palata)	Nedelja 27-XII br. 2 Marije Bursać 5
Četvrtak, 24-XII- br.3 Vese Masleše 11 (bivša gospodska ulica)	Ponedjelak, 28-XII- br. 3 Vese Masleše 11
Petak 25-XII- br. 2 Marije Bursać 5	

VAŽNIJI TELEFONI U BANJOJ LUCI

Stanica za hitnu pomoć 391	Željeznička stanica Predgrađe 221
Opšta državna bolnica 290 i 249	Dežurni milicionar 271
Vatrogasna služba 565	Željeznička stanica grad 229
	Putnik 224

Sport

Smučarske skakaonice u Kadinoj Vodi i na Kočića Glavici

Odbor za fiskulturu pri Savjetu za prosvjetu i kulturu sreza dao je inicijativu za izgradnju skakaonica i formiranje skijaških četa po selima.

Tako je ovih dana završena jedna manja skakaonica u Kadinoj vodi u čijoj se blizini nalazi planinarska kuća. Na Kočićevoj Glavici otpočeli su radovi za izgradnju smučarske skakaonice. Ova skakaonica

biće visoka oko 20 metara. Omladina okolnih sela već je uzela žiloga učešća u radnim akcijama.

Upravo sa izgradnjom ovih skakaonica odbor je pomogao i pri formiranju smučarskih četa u Čelincu, Kadinoj vodi i Ivanjskoj.

Ovih dana slične čete će formirati i ostalim opštinama banjalučkog sreza.

PRVENSTVO SREDNJOŠKOLSKE LIGE osvojila Srednja veterinarska škola

Ovogodišnjeg srednjoškolskog prvenstva u nogometu dobili smo putem srednjoškolske nogometne lige u kojoj se takmičilo 10 ekipa. Zadnja utakmica odigrana je 19 ovog mjesca između Veterinarske i Poljoprivredne škole. Prvenstvo je bilo naporno i uzbuđljivo. Trajalo je dva mjeseca i za to vrijeme odigrano je 45 utakmica. Izrazitih favorita nije bilo. Prvi je gubio bodove od posljednjeg. Iz kola u kolo kvalitet prikazanog nogometa bio je sve bolji. U zadnjim kolima prvenstva ekipe su davale najbolje igre. To nam najbolje govori da su ekipe nepripremljene dočekale prvenstvo i istovremeno nas upućuje na to da treba više sistematskog rada i više spremnosti za jedno takmičenje kao što je liga. Bazlog nesistematskog rada i nepripremljenosti leži i u tom, što Banja Luka ima samo jedan stadion koji ne može zadovoljiti potrebe mnogobrojnih sportista i što omladina nema svog igrališta.

SVŠ učinila je podvig

Prvenstvo je potpuno zaslužno osvojila ekipa Srednje veterinarske škole, bez ijednog poraza. Kroz cijelo prvenstvo iz kola u kolo pokazali su najstalniju formu. Veliki uspjeh — naslov prvaka osvojili su požrtvovanošću i dobrom igrom cijelog tima u kojem se dobrom igrom ističu Rackov i Blečić.

Nešto manji uspjeh postigla je ekipa Niže trgovačke škole, na koju niko nije ozbiljno računao pred početak prvenstva. Ali oni su baš iznenadili. Igrali su požrtvovano, jednostavno i korisno. Borili su se svojaki i zasluženo su osvojili četvrto mjesto.

Ekipa Tehničke škole sa malo više umješnosti mogla je osvojiti prvenstvo. Dva poraza pretrpili su zbog autogolova. I to ih je skupo stajalo. Prvenstvo su izgubili i zauzeli drugo mjesto sa jednim bodom manje od prvoplasiranog.

Glavni pretendent za naslov prvaka, ekipa Gimnazije, razočarala je svojim plasmanom — završila je na četvrtom mjestu. Uzevši u obzir da su učenici ove škole u sportskom životu prepušteni sami sebi od odlaska nastavnika Friganovića i da nastavnici kolektiv vodi malo brige o sportskom životu učenika, postignuti uspjeh je dosta dobar i u ovoj činjenici krije se i razlog što ekipa nema potrebnih rekvizita. Gimnastika ima prioritet, a sportske igre se zastavljaju. Mislimo da bi ovu razliku trebalo ublažiti, te pružiti

MALI OGLAS

Zena srednjih godina verzirana u vođenju domaćinstva potrebna odmah.

Za uslove obratiti se — Ulica Maglajlića sokak broj 1
Novaković

Objavljavamo čitaocima da smo ovaj broj iz tehničkih razloga štampali samo latinicom.

Redakcija

Nesportski gest FK Borac

Društvo za tjelesno vaspitanje »Partizan« iz Ivanjske, u svom okviru ima i fudbalsku sekciju koja je vrlo aktivna. Unazad pola godine odigralo je preko 20 utakmica na svome terenu, a isto tako i na strani. Nogometaši su gostovali u Zalužanima, Ramićima, Kozarcu, Piskavici i u Banjoj Luci, gdje su igrali sa drugim timom Borca. Prilikom gostovanja u Banjoj Luci, drugovi iz uprave Borca »pristali« su i na revanš susret u Ivanjskoj. Od toga vremena prošlo je više mjeseci, ali do danas nije došlo do ovog susreta, iako je do danas dva puta obećavan i zakazivan. Prvi puta 8. novembra, a drugi puta 8. decembra ove godine. Prilikom prvog »obećanog« revanša nekoliko stotina navijača iz čitave opštine s nestrpljenjem je očekivalo preko sat i po, nakon utanačenog vremena, da se pojavi kamion sa igračima. Međutim »obećanog« kamiona nije bilo. Nije preostalo ništa drugo nego da se razočarani i uvređeni razidu svojim kućama. Nakon ovakve »sitnice«, nisu izostala ni izvinjačenja od strane uprave Borca. Oprostite, sve je bilo uređeno, određeno i vodstvo puta, ali, eto, u zadnji čas tehnički rukovodilac je imao maler itd. itd. Ponovo

su data i obećanja da se neće nikada ponoviti ovakva zaista nezgodna situacija. Međutim, pored svega toga i drugi zakazani susret prošao je kao i prvi, s tom razlikom, što nam je član uprave na sam dan utakmice, vodeći II tim Borca za Bos. Krupu, na željezničkoj stanici u Ivanjskoj, ponovo sa sažaljenjem saopštio, da ekipa nije stigla, iz razloga što određeni igrači nisu stigli na stanicu i prema tome nepotpuni nisu mogli doći. Ponovo je došlo do iste situacije. Dvadesetak igrača i rukovodilaca koji su izašli na stanicu da dočekaju gostujući tim, kako bi to dolikovalo klubu sa bogatim revolucionarnim tradicijama, kao što je to naš Borac, ponovo je doživjelo razočarenje.

Smatramo da našoj javnosti opravdano postavimo pitanje, da li se ovakvi postupci mogu nazvati sportski a posebno zar ovakvi postupci odgovaraju Bocu i to u jeku pomoći i saradnje grad-selo, kada veliki broj naših organizacija, radnih kolektiva, ustanova i društava, nesebično se zalažu i pruža svestranu pomoć našem selu.

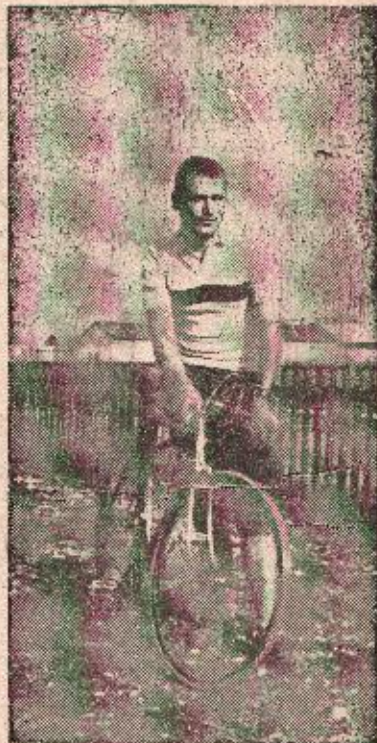
Uprava
DTV »Partizan« Ivanjska

Lik primjernog sportiste

Sreo sam ga na stadionu, trenirao je. Snažan, pravi lik atleta juri je na svom biciklu sve brže i brže probijao se njegov točak ka cilju. Za njim grupa mladih biciklista već je daleko zaostala.

Pet, deset, petnaest krugova. Mladić snažno vozi i sada je prešao grupu i bježi dalje. Trening je završen. Zadihan ali nije umoran. Osmjehnuo se i skromno se okrenuo na svoje drugove koji su pristivali. Pristupio sam mu.

»Druže Bilalu! Otkada voziš bicikl?»

Mehmed Bilal

— Godine 1946 registrovan sam za »Borac«, nažalost sekcija se raspala. Naši ljudi nas bicikliste ne shvaćaju, nikako da se krene naprijed.

Malo je razočaran. Već dvije godine vozi za prvenstvo Bosne i Hercegovine, zauzeo je treće mjesto na dramskoj vožnji u jakoj konkurenciji.

— Mogao sam i bolje — kaže mi Bilal. Imam kondiciju, ali nije sve u kondiciji. Bicikl mu je slab u odnosu na vozače iz Sarajeva. Slabiji vozači plasirali su se zahvaljujući kvalitetu bicikla. Kada bih ja imao takav bicikl, no to je samo želja.

Naš sportski grad poznaje druga Bilala. Kako bi mogli omogućiti ovom skromnom mladom sportisti da dođe do ovog skupog rekvizita? Naš sportski forum za grad trebao bi da nađe mogućnosti da pomogne drugu Bilalu. Uspjeh neć izostati. Sada je trener biciklističke sekcije u BSK-u, ima sudijski ispit u biciklizmu. U novoj sezoni drug Bilal nam obećaje da će se zalagati na prvenstvu Bospe i Hercegovine da zauzme što bolji plasman. Skromnost druga Bilala velika je osobina, pa vjerujemo da ćemo još čuti o njemu.

Z. J.

Iz Prijedora

Slab plasman „Mladosti“

Završen je jeseni dio prvenstva i u Republičkoj Ligi, a o mladosti nije niko pisao, Mladost u jesenjem djelu nije pokazala ono što su od nje Prijedorčani očekivali. Dobro je počela, ali pred kraj je popustila. Gradani se pitaju u čemu leži uzrok slabog plasmana. Uzrok je u tome što društvo nema stručnog trenera koji bi ih mogao voditi kroz »okršaje« Republičke lige. Nije ni čudo, kako će imati trenera kad nema jedinstvene i kompaktne Uprave. To je društvo sa više sekcija od kojih aktivno rade fudbalska i teniska, a ostale su mrtvo slovo na papiru. Dakle uprava broji velik broj članova koji neće da rade a gdje nema rada nema ni uspjeha. Rad u društvu sveo se na dva ili tri čovjeka koji vode nešto brige o fudbalu. Da ne nabrajam uzroke neuspjeha iznjeli bi svoj prijedlog. Trebalo bi osnovati nogometni klub a ostale sekcije da osnuju svoje klubove ili da se pripeje DTV Partizan koje dobro radi. Nogometni klub, kada bi se osnovao, nema nikakvih izgleda za opstanak u lizi ako ne dobije stručnog trenera, a zato postoji mogućnost. Ozbiljnu pažnju treba posvetiti na trenera, jer uzalud veliki broj dobrih igrača ako ih nema ko spremati.

Dakle osnovati nogometni klub i nabaviti trenera.

Izgradnja stadiona stoji

Dosta se pisalo o tom prijedorskom stadionu, čak da je i završen. O tome ni govora. Osposobljeno je fudbalsko igralište, ali nije dovršeno. Trebalo bi nastaviti gradnju i završiti započeti objekat. Tribine su ostale mrtvo slovo na papiru, atletska staza je zarasla u travu kao da nije ni postojala, a sa ostalim igralištima: za košarku, odbojku, tenis ni govora. Trebalo bi završiti gradnju stadiona, a to leži na sportistima Prijedora.

Mali rukomet - omiljena igra omladinaca

Prlje izvjesnog vremena u Prijedoru je prodro jedan vrlo lijep sport — mali rukomet. Počeli su dati gimnazije da ga igraju i ubrzo su svladali osnove te igre uz pomoć nastavnika fiskulture Fazlića. Održali su i prvenstvo gimnazije koje je pokazalo velik napredak i brz uspon ka kvalitetnom igranju malog rukometa. On se je proširio i na grad. Pri Mladosti je oformljena sekcija koja je uspjela da u prošlu nedelju pobjedi izabranu ekipu gimnazije sa 8:6. Taj sport je omiljen kod omladinaca grada što pokazuju stalna takmičenja.

K. M.

TABLICA

Srednja veterinarska škola	9	4	5	0	14:6	13
Srednja tehnička škola	9	6	0	3	15:4	12
Srednja šumarska škola	9	4	3	2	10:8	11
Niža trgovačka škola	9	4	2	3	14:12	10
Gimnazija	9	3	3	3	14:10	9
Srednja poljoprivredna škola	9	4	0	5	11:11	8
Srednja ekonomska škola	9	2	4	3	10:18	8
Srednja medicinska škola	9	1	5	3	11:12	7
Državna industrijska škola	9	3	0	6	16:23	6
Učiteljska škola	9	1	4	4	8:18	6

Filijali Narodne banke za grad Banju Luku potrebna su tri službenika sa završenom srednjom ekonomskom školom ili ekonomskim fakultetom

Molbe napisane vlastoručno primaju se DO 25 DECEMBRA 1953 GODINE

REPERTOAR NARODNOG POZORIŠTA

od 21 do 27 decembra

Ponedjeljak 21 decembra nema predstave.

Utorak 22 decembra Libretto od Mejaka i Melana Muzika od Ervea »MAMZEL NITUŠ«, opereta u tri čina (4 slike). Cijene ulaznica od 30—70 dinara. Početak u 19 časova.

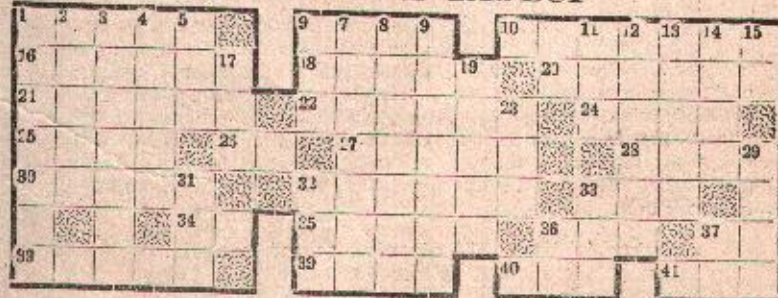
Srijeda 23 decembra Branislav Nušić: »POKOJNIK«, komedija u tri čina, za borcu JNA u 15 časova. Četvrtak 24 decembra Libretto od Mejaka i Melana Muzika od Ervea »Mamzel Nituš«, opereta u tri čina (4 slike) Cijene ulaznica od 40—80 dinara.

Petak 25 decembra Branislav Nušić: »POKOJNIK«, komedija u tri čina. Početak u 15 časova za JNA.

Subota 26 decembra V. Šekspir: »MLETAČKI TRGOVAC«. Početak u 20 časova Cijene ulaznica od 20—100 dinara. Gostovanje Raše Plaovića i Divne Đoković.

Nedjelja 27 decembra »KOSTANA«. Početak u 20 časova. Cijene ulaznica od 40—100 dinara. Gostovanje Raše Plaovića i Divne Đoković.

UKRŠTENE RIJEČI

Voderavno: 1. Pazi — 6. Rima — 10. Glavni zgoditak — 16. Vježba životinja — 18. Sajam — 20. Moderna pjesma — 21. Umjetnička igra (množ.) — 22. Stanovnik jedne naše pokrajine — 24. Polet — 25. Strano muško ime — 26. Veza — 27. Muško ime — 28. R-bar — 30. Mjesto u Bosni — 32. Muzikant — 35. Engleski književnik — 36. Stara mjera za težinu — 37. Pokazna zamjenica — 38. Vrsta papige — 39. Država u Aziji — 40. Sprat — 41. Riječna životinja (bolest).

Uspravno: 1. Vrsta sporta — 2. Nije kriva — 3. Usputna stanica — 4. Zesta — 5. Čerkin muž — 6. Cjelokupni — 7. Rastopina — 8. Reskost — 9. Kockast — 11. Bosanska uzrečica — 12. Vrsta vina — 13. Želj. stan. kod Hercegovnog — 14. Grad u Njemačkoj — 15. Mjera za površinu — 17. Jedna krvoločna zvijer — 19. Prav — 23. Suprotno od dana — 29. Srok — 31. Hercegovac — 32. Zimski sport — 33. Spis — 36. Dva samoglasnika — 37. Pokazna zamjenica (ž. r.)

Lastrić Ante

PREDUZEĆE PRECIZNE MEHANIKE
„RUDI ČAJAVEC“
 BANJA LUKA

Čestita našoj junačkoj Narodnoj armiji veliki praznik njenog rođenja, dvanaestogodišnjicu slavnog puta
BORBI I POBJEDA

22 DECEMBAR

RUDNIK MRKOG UGLJA
 BANJA LUKA

ČESTITA

21 decembar - dan rudara svim svojim rudarima, kao i rudarima svih rudnika Bosne i Hercegovine **SRETNNO!**

POČETKOM JANUARA IZLAZI IZ ŠTAMPE

KRAJIŠKE BRIGADE

PRIOLOG ISTORIJI O STVARANJU, RAZVITKU, BORBAMA I ŽIVOTU KRAJIŠKIH BRIGADA

Redakcijski odbor:

Ljubo BABIĆ, Ilija DOŠEN, Niko JURINČIĆ, Osman KARABEGOVIĆ, Šefket MAGLAJLIĆ, Drago MAŽAR, Milutin MORAGA, Lepa PEROVIĆ, Velimir STOJNIC, Boško ŠILJGOVIĆ i Vilko VINTERHALTER, zajedno sa mnogobrojnim saradnicima — borcima i rukovodiocima Krajine iz vremena Narodnooslobodilačke borbe — nastojao je da u ovoj knjizi da prvi opšti pregled razvoja događaja i borbi u Bosanskoj Krajini, kao i borbe Krajiških brigada u ostalim krajevima naše zemlje.

Knjiga je podijeljena u pet dijelova: Uvod; Proslava desetogodišnjice Krajiških brigada u Banjoj Luci; O Krajini i njenim borcima (sjećanja i utisci ljudi iz Krajine i drugih naših krajeva koji su bili u Krajini za vrijeme Narodnooslobodilačke borbe); Borbeni put Krajiških brigada (istorijski prikaz brigada napisani od rukovodilaca i boraca Krajiških brigada); Književni prilozi (priče i pjesme krajiških i drugih književnika, narodne pjesme i anegdote iz Narodnooslobodilačke borbe).

Knjiga će imati 370 stranica sa mnogobrojnim ilustracijama naših istaknutih umjetnika, kao i mnogobrojnim originalnim fotografijama (u bakrotisku) iz borbi Krajišnika. Uvez je u poluplatnu sa umjetničkim omotom u dvije boje. Knjiga se štampa ćirilicom i latinicom.

Cijena knjizi je 500 Din. sa poštarinom

Pretplatu slati čekovnom uplatnicom na tekući račun kod Narodne banke broj 1031 - T-452 sa oznakom »ZA KRAJIŠKE BRIGADE«.

Na uputnici treba štampanim slovima napisati čitko ime i prezime, mjesto, ulicu i broj ili zadnju poštu, zatim da li se želi izdanje ćirilicom ili latinicom, kao i koliko primjeraka.

» **ANGROPROMET** «

TRGOVINA ZA PROMET ROBOM
 NA VELIKO

BANJA LUKA

2 MLADJA PRIVREDNA POMOĆNIKA TEKSTILNE STRUKE

KOJI SU REGULISALI VOJNU OBAVEZU POTREBNI SU PREDUZEĆU „ANGROPROMET“ BANJA LUKA, NASTUP ODMAH PLATA PO TARIFNOM PRAVILNIKU. PISMENE PONUDE SLATI NA GORNJU ADRESU ILI SE JAVITI LIČNO U ŠOŠE MAŽARA 15.

PREDUZEĆE » **USLUGA** « BANJA LUKA

**TRAŽI 2 KVALIFIKOVANA SAMOSTALNA
 VODOINSTALATERA
 I 1 kvalifikovanog samostalnog
 PARKETARA**

PLATA PO TARIFNOM PRAVILNIKU, NASTUP ODMAH.